

ÅRSRAPPORT 2012

Borg biskop og bispedømmeråd

Innhold

1. Generell tilstandsvurdering

- 1.1. Innledning
- 1.2. Ny biskop
- 1.3. Grunnlovsendingene
- 1.4. Kirkeordning
- 1.5. Gudstjenesten og kirkerommet
- 1.6. Trosopplæring
- 1.7. Diakoni
- 1.8. Prestetjenesten
- 1.9. Prostereformen
- 1.10. Biskopens ordinasjoner i 2012
- 1.11. Biskopens vigslinger i 2012
- 1.12. Biskopens visitaser i 2012
- 1.13. Biskopens deltakelse ved kirkejubileer
- 1.14. Biskopens internasjonale oppdrag
- 1.15. Utviklingstrekk

2. Resultatrapport

2.1 Kirkelig administrasjon (1590)

- 2.1.1. Hovedmål
- 2.1.2. Resultatmål
 - A. Kirkemøtets mål og strategier
 - 2.1.2.1. Gudstjenestereformen
 - 2.1.2.2. Trosopplæringsreformen
 - 2.1.2.3. Diakoni
 - 2.1.2.4. Kirke og kultur
 - 2.1.2.5. Utvikling av samisk kirkeliv
 - B. Organisasjonsutvikling og fornying
 - 2.1.2.6. Organisasjonsutvikling og fornying i kirken
 - C. Andre områder
 - 2.1.2.7. Internasjonale spørsmål
 - 2.1.2.8. Misjon
 - 2.1.2.9. Kirkemusikk
 - 2.1.2.10. Ung i kirken
 - 2.1.2.11. Tilrettelegging for inkludering av mennesker med særskilte behov

2.2. Presteskapet (1591)

- 2.2.1. Hovedmål
- 2.2.2. Resultatmål
 - A. Prestedekning og rekruttering
 - B. Organisering og ledelse
 - C. Arbeidsvilkår og kompetanseutvikling
 - D. Kjønnfordeling i presteskapet

3. Økonomi, tilskuddsforvaltning og tverrgående formål

- 3.1. Kapittel 1590/4590 - Kirkelig administrasjon
- 3.2. Kapittel 1590/4591 – Presteskapet
- 3.3. Kapittel 1590 post 7116 – Diakoni, kirkelig undervisning og kirkemusikk
- 3.4. Kapittel 1590 post 75 – Trosopplæring
- 3.5. Opplysningsvesenets Fond
- 3.6. Rekruttering av personer med nedsatt funksjonsevne
- 3.7. Viderebruk av offentlige data
- 3.8. Geografisk fordeling av statlige arbeidsplasser
- 3.9. Likestilling
- 3.10. Evalueringer
- 3.11. Etske retningslinjer for risiko for misligheter
- 3.12. Oppfølging av revisjonsmessige forhold
- 3.13. Avslutning

1. GENERELL TILSTANDSVURDERING

1.1. Innledning

Borg bispedømme omfatter kommuner som gjennomgår store og raske endringer. Befolkningsveksten på ca. 8000 per år (1,2 %) er høyest i landet etter Oslo, med betydelig innvandring fra fjern og nær. De tradisjonelle næringsveiene innenfor landbruk og industri i nærmiljøet erstattes av tjenesteyting, nyere industri og varehandel med arbeidsplasser utenfor nærmiljøet. Utviklingen innebærer så store endringer i lokalsamfunn og for menneskene i bispedømmet at det er relevant å beskrive den som et lite hamskifte.

I denne konteksten er Borg bispedømmes hovedmål i strategiperioden 2010-2014 at biskop og bispedømmeråd skal arbeide sammen med menighetene og de ansatte i bispedømmet for å bidra til «en raus og inkluderende folkekirke hvor menneskers tro på den treenige Gud næres og styrkes».

Kirken i Borg har gitt befolkningen tilhørighet og identitet i 1000 år under svært skiftende omstendigheter. Det skal vi fortsatt gjøre ved at kirkens rom erfares som et sted for livstolkning, som inkluderende fellesskap for livshjelp og trosopplæring, og et sted der mennesker utfordres til et liv i tjeneste for andre.

1.2. Ny biskop

Atle Sommerfeldt ble vigslet til biskop i Borg bispedømme 29. januar 2012 av preses, biskop Helga Haugland Byfuglien i Fredrikstad Domkirke. Biskop Atle Sommerfeldt var den siste biskop i Den norske kirke som ble utnevnt av Kongen i statsråd. Kongen og andre representanter fra det offisielle Norge, Kirkerådet, organisasjonslivet og representanter fra samarbeidskirker i utlandet var blant gjestene under vigslingen. De påfølgende månedene gjennomførte biskopen besøk til alle prostiene i bispedømmet som et ledd i introduksjonsprogrammet for sin bispegjærning.

1.3. Grunnlovsendringene

Grunnlovsendringene 21. mai 2012 la et nytt fundament for Den norske kirkes forhold til staten og samfunnet. Endringene er preget både av kontinuitet og fornyelse. For Den norske kirke i Borg gir endringenes bestemmelse av Den norske kirke som evangelisk-luthersk og som Norges folkekirke, retning for vårt utviklingsarbeid i årene fremover. Denne dobbelte identiteten betyr at vi som kirke må:

- være tilgjengelig for hele befolkningen i soknene og involvert i deres levekår
- videreutvikle historiske og nyere kirkebygg som steder for opplevelse av identitet og tilhørighet
- gi alle døpte medlemmer mulighet til involvering og deltagelse i kirkens liv og beslutningsstrukturer
- sørge for gode arbeidsforhold for alle ansatte
- sikre velkvalifiserte og motiverte spesialiserte vigslede tjenester for forvaltning av Ord og sakrament, diakoni, opplæring og musikk.

Borg bispedømme er fortsatt landets største med hensyn til medlemstall, og har $\frac{3}{4}$ av befolkningen som medlemmer. Det er stor utfordring å sikre medlemmene tilfredsstillende kirkelige tjenester samtidig som vi også må sørge for god samhandling med resten av befolkningen, og særlig de med en annen kultur og religion.

1.4. Kirkeordning

Utviklingsarbeidet knyttet til ny kirkeordning har vært en viktig del av bispedømmeadministrasjonens, biskopens og felles- og menighetsrådenes arbeid i 2012. Det har vært en ambisjon å skape arenaer på tvers av menighetsgrenser og arbeidsgiverlinjer for å skape et bedre samhandlingsklima med gjensidige utfordringer. Forutsetningen for at en struktur skal lykkes er en samhandlingskultur som stimulerer respekt og verdsetting av ulike ressurser og oppgaver, bundet sammen i gjensidig avhengighet.

Fellesarenaene ble primært etablert på prostnivå i et samarbeid mellom fellesrådene/kirkevergene, prostene og bispedømmeadministrasjonen. Det er også etablert andre fellesarenaer knyttet til biskopens introduksjonsprogram, Borg Arbeidsgiverforum, faste møtepunkter mellom bispedømmeadministrasjonen og prestenes fagforeninger og kirkevergene, faste møtepunkter mellom prostene og kirkevergene, samt fagdager. Tverrfaglige arbeidsveiledningsgrupper er også opprettet. Prosessen for å oppnå målet om en samtalende organisasjonskultur vertikalt og horisontalt, ble forsterket i løpet av året. Dette vil danne en viktig ressurs i kirkeordningsarbeidet, men også i utviklingen av en ny strategi for bispedømmet for perioden 2015-2018. Denne ble påbegynt høsten 2012.

Erfaringene fra de sammenslåtte menighetsrådene og det interkommunale samarbeidet er lovende og gir grunnlag for å fortsette å utvikle slike modeller, særlig det interkommunale samarbeidet.

På et utvidet seminar rettet bispedømmerådet søkelyset på frivillighet. Det er oppløftende at vi i 2012 ser en moderat økning av antallet frivillige innenfor gudstjenestearbeidet, trosopplæring og diakoni. Det lover godt for fremtiden.

1.5. Gudstjenesten og kirkerommet

Kirkerommet er hovedstedet for feiringen av kirkens gudstjenester. I 2012 har utviklingsarbeidet med den nye gudstjenesten og godkjenningen av ny lokal grunnordning hadde stor vekt både lokalt og i bispedømmet som helhet. Det meldes jevnt over at utviklingsprosessen har involvert bredt og at resultatet er gudstjenesteordninger der en bredere deltagelse finner sted. 89 % av soknene har fått godkjent grunnordning, hvilket vurderes som meget tilfredsstillende. De viktigste utviklingsområdene er knyttet til styrket kontekstualisering av forbønnene og utvikling av plan for gudstjenestene, som begge deler vil øke involveringen.

Det viktigste gjennomgående resultatet av utviklingsarbeidet er økt nattverddeltagelse og flere frivillige med oppgaver i gudstjenesten. Gudstjenester knyttet til særlige lokale begivenheter og som involverer spesielle målgrupper gir gode resultater, og vil bli prioritert i årene fremover. Det synes også som det er økt interesse for gudstjenester på hverdager.

Kirkerommet anvendes til kirkelige handlinger og kulturarrangementer. Et rikt kulturarbeid, særlig knyttet til musikk og kor, bidrar til at kirkerommene blir en del av lokalsamfunnets møteplasser. Rommets særpreg bør gi plass for et mangfold av uttrykk og slik markere storheten i Guds skaperverk. Vi er derfor godt forberedt til å ta i mot den nye salmeboken 1. søndag i advent 2013.

Kultur blir en viktigere satsing for flere av kommunene. I årene fremover blir det viktig for oss å videreutvikle kirkerommene som gode arenaer for disse satsningene. I mange av soknene er det svært gode og inspirerende prosjekter. For å få denne videreutviklingen til, må

det legges til rette for kirkemusikalske strategier som inkluderer en bredere kultursatsing. Arbeidet med kirkemusikalske planer vil være en god videreføring av arbeidet med gudstjenester og trosopplæring.

Befolkningsøkning og endring i bosettingen skaper behov for nye kirker og kirkerom. Det er svært gledelig at det i 2012 ble gjort endelig politisk vedtak om et flerbrukshus med kirkerom i Drøbak og kirke med kulturfasiliteter i Son. Politisk klarering synes å være på plass også i Nittedal, og gode prosesser er i gang på Nesodden, Lørenskog og i Sarpsborg. Dessverre går det mer langsomt i Skedsmo, bispedømmets største pressområde.

Østfolds middelalderkirker ble i 2012 løftet frem som sentrale steder i pilegrimsleder. Nettopp i et samfunn i rask endring representerer disse kirkene svært viktige identitetspunkter for lokalsamfunnene som rom der en levende deltagelse har vært opprettholdt i nærmere 1000 år.

Kirkene brukes i stor utstrekning til kirkelige handlinger. Biskopen har imidlertid åpnet for økt mulighet for ekteskapsinngåelse utenfor kirkerommet på steder egnet til gudstjenestefeiring. Vi håper at dette, sammen med en økt bruk av moderniserte former for «kontorvigsel», vil snu den nedadgående trenden for kirkelige vigslar.

Gravstedene er i økende grad hellige steder med ritualer og for tilstedeværelse. De er de dødes hage, men i økende grad også de levendes sted for identitet og respekt. De lovpålagte møtene med representanter fra alle tros- og livssyn viser at den kirkelige forvaltningen gjennomgående blir svært godt mottatt, og at det er etablert gode samtaler for å forbedre og tilpasse forvaltningen til den pluralistiske kultur- og religionsvirkeligheten.

1.6. Trosopplæring

Antallet dømte har holdt seg stabilt over flere år, men i 2012 viser andelen fødte som dømtes en nedadgående tendens. Samtidig viser konfirmasjonstallene jevnt over en økning både i absolutte tall og i prosent. Flere av de nye trosopplæringstiltakene synes å ha stabilisert seg. Samtidig ligger vi under landsgjennomsnittet i deltagelse på de fleste tiltakene, med konfirmasjonsdeltakelse som et godt og svært viktig unntak. Det blir viktig å forbedre gjennomføringskraften i trosopplæringen slik at den blir opplevd som relevant og nødvendig for flertallet av våre medlemmer.

1.7. Diakoni

Vi har i 2012 en markert økning i antall menigheter med diakoniplan og vi ser en viss økning i antall frivillige involvert i diakoni. Menighetenes internasjonale engasjement gjennom prosjektavtaler med misjonsorganisasjoner og deltagelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon og andre aktiviteter, er solid og økende. Involvement på institusjoner og dialogen med helsevesenet virker god, og mulighetene knyttet til samhandlingsreformen og behovet for frivillighet knyttet til for eksempel bosetting av flyktninger, er aktuelle områder for diakonien fremover. Når det samlede antallet diakonale aktiviteter går ned, kan det skyldes at det skjer en omlegging i det diakonale arbeidet som enda ikke fanges godt nok opp av statistikkene. Vi har begynt arbeidet med å utfordre menighetenes diakonale profil for å styrke den og gjøre den mer tydelig som menighetenes karitative engasjement i lokalmiljøet, som utvikler sin profil i samarbeid med kommunenes planer og behov.

1.8. Prestetjenesten

Bispedømmet har fortsatt flest medlemmer pr prest i Den norske kirke. Etterspørsel etter prestens tilstedeværelse i lokalsamfunnet er stor. Innføring av gode ledelsesverktøy («Prostemodulen») og proaktiv ledelse gjør at arbeidssituasjonen likevel er tilfredsstillende og kvaliteten er gjennomgående høy. Aldersfordelingen er omtrent på landsgjennomsnittet og en stor andel (61 %) deltar i arbeidsveiledning. En ny gruppe veiledere er også på plass. Det har vært arbeidet systematisk med å videreutvikle åndelig veiledning, retrett og spiritualitet. Det har også vært rettet søkelys mot hvordan arbeidsveiledningen kan stimulere medarbeidernes spiritualitet.

Bedre organisering og arbeidsfordeling mellom prestene i prostiet, vurdering av økt sakramentsforvaltning for diakoner på institusjoner og ved hjemmebesøk, gjeninnføring av kateketers mulighet til sakramentsforvaltning, økt bruk av «lekmannsgudstjenester» og frivillige, ordinerte gudstjenesteledere er av de tiltakene som må vurderes i årene fremover. Sammen med dette går arbeidet for å øke antall prestestillinger og diakoner.

1.9. Prostereformen

Kjønnsfordelingen i lederstillinger i presteskaper er nå høyest blant bispedømmene, med 40 % kvinner.

Prostemøtene brukes som en samhandlings- og utviklingsarena. De gjennomførte medarbeidersamtalene med alle prostene viser høy trivsel og vilje og evne til å fylle lederrollen som den nye prosterollen krever. Dette samsvarer godt med resultatene i AFI-rapport 17/2012. I Borg Arbeidsgiverforums møte i april 2013, vil AFI-rapporten følges videre opp for begge arbeidsgiverlinjer.

Borg bispedømme har utarbeidet egne statistikker basert på kirkelig årsstatistikk til bruk i det videre strategiarbeidet. Statistikken på bispedømmenivå er vedlagt årsrapporten og ligger til grunn for utviklingstrekkene som kommenteres nedenfor. Tallene er også brutt ned på prosti- og fellelrådsnivå, og har vært oppe til drøfting på prostemøtene høsten 2012. På bakgrunn av tendenser i tallmaterialet har prostene identifisert løfttema og pilotmenigheter som skal arbeide mer fokusert med enkeltområder. Av løfttemaene som står høyt på bispedømmets agenda i 2013 er dåp, frivillighet, 4-årsbok, trosopplæring, kirkemusikk, diakoni og religionsdialog.

1.10. Biskopens ordinasjoner i 2012

Dato	Sted	Ordinand
27.oktober	Lillestrøm kirke	Jan Bjarne Sødal til Kirkens Bymisjon, Oslo
28.oktober	Sofiemyr kirke	Sarah Johanne Olsson til kapellan i Østre Borgesyssel prosti med tjenestested Askim sokn
13.desember	Aurskog kirke	Steinar Tosterud til vikarprest i Øvre Romerike prosti

1.11. Biskopens vigslinger i 2012

Dato	Sted	Vigslet
22. april	Fet kirke	Ragnhild Telhaug til kateket i Fet og Dalen menigheter – Østre Romerike prosti

17. juni	Asak kirke	Hilde Finsådal til diakon i Idd menighet – Sarpsborg prosti
----------	------------	---

1.12. Biskopens visitaser i 2012

Uke 37	Skjeberg, Hafslund, Skjebergdalen, Ingedal og Ullerøy – Sarpsborg prosti
Uke 41	Fet og Dalen – Østre Romerike prosti
Uke 46	Glemmen og Gamle Glemmen – Domprostiet

1.13. Biskopens deltakelse ved kirkejubileer

10. juni	Mogreina kirke 100 år
----------	-----------------------

1.14. Biskopens internasjonale oppdrag

24. juni	Bispemøtets representant ved vigsling av biskop Agnes Sigurdardottir i Reykjavik, Island
21. – 24. september	Bispemøtets delegat ved General Conference of Protestant Churches in Europe i Firenze, Italia (vara for Stavanger biskop)

1.15. Utviklingstrekk

Medlemsutvikling

	2008		2011		2008-2011	
	medl.	medl-%	medl.	medl-%	medl.	medl-%
Borg	502 789	79,5 %	500 749	75,5 %	-2040	-4,0 %
Totalt	3 874 823	80,7 %	3 832 679	76,9 %	- 42 144	-3,9 %

Medlemsutviklingen viser stadig en stor grad av stabilitet i Borg bispedømme, og over en 4-årsperiode har vi et gjennomsnittlig medlemstall på 501.099. En av faktorene som kan forklare den svake nedgangen i antall medlemmer siden 2008 henger for en stor del sammen med at spesielt Akershus er et område med en voksende innvandrerbefolkning. En ikke ubetydelig del av disse har en kristen bakgrunn, men finner det naturlig å søke andre menighetssammenhenger enn Den norske kirke. Dette bekreftes både av KIFO-Notat nr 4/2012 og samtaler vi har hatt med representanter for flere av disse gruppene. Medlemstallene for 2012 er ennå ikke tilgjengelige.

Borg bispedømme følger utviklingen nøye og har satt i gang et strategiarbeid med sikte på å styrke og bevare Den norske kirkes sterke folkekirkelige forankring også i tiden som kommer.

Innmeldte og utmeldte

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Endring 2011-12
Innmeldt	101	92	224	134	206	129	-77 - 37,4%
Utmeldt	1043	941	1314	895	825	583	-242 -29,3%
Differanse	- 942	- 849	-1090	-761	- 619	- 454	

(basert på statistikk utarbeidet ved bispedømmeadministrasjonen)

Både antallet innmeldte og utmeldte er lavere i 2012 enn i 2011, noe som kan ha sammenheng med kirkevalget i 2011. I 2012 ser vi det laveste antall utmeldte i et seksårsperspektiv, samtidig som antall innmeldte er noe lavere enn gjennomsnittet de siste tre år. Ser vi antall innmeldte og antall utmeldte i forhold til hverandre, hadde Borg bispedømme et betydelig lavere medlemssvinn i 2012 enn i noen av de fem foregående år.

Antall gudstjenester og gudstjenestedeltakere

	2008	2009	2010	2011	2012	Endring 2011-12
Antall gudstjenester søn- og helligdag	5112	5010	4945	4920	4880	- 40 - 0,8 %
Antall gudstjenestedelt. søn og helligdag	506 123	498 912	497 922	503 744	490 406	- 13 338 - 2,6 %

Gjennomsnittlig gudstjenestedelt. søn- og helligdager	2008	2009	2010	2011	2012	2011- 2012
Borg	99,0	99,6	100,7	101,7	99,5	-0,6
Totalt	100,2	100,2	99,2	102,5	99,0	-3,4

Antall gudstjenester på søn- og helligdager er synkende. En forklaring på dette kan være en økende tendens til å arrangere fellesgudstjenester for flere sokn. I søknadene om lokal grunnordning for gudstjenesten var dette en tendens, spesielt i samarbeidsområder med mindre menigheter. Disse fellesgudstjenestene er ofte knyttet opp til pinsen, friluftsgudstjenester og ferieavviklingen i sommermånedene. Biskopen har også innvilget søknad om prøveordning med fellesgudstjenester i påsken med sikte på å skape synergieffekter både når det gjelder å høyne opplevelsen av påskefeiringen og øke antall deltakere.

Antall gudstjenestedeltakere viser en nedadgående tendens de siste fem år, med 2012 som et unntak. I følge KIFO-Notat nr 4/2012 er det nærliggende å se denne økningen i sammenheng med 22.juli og de mange sørge- og minnemarkeringene i den forbindelse. Den generelle tendensen med færre gudstjenestedeltakere kan hovedsakelig forklares med færre dåp og at færre går regelmessig til gudstjeneste. Vestre Borgeyssel prosti opplever derimot en markant oppgang i antall gudstjenestedeltakere i 2012. Grunnen til dette synes å være en sterk satsning på trosopplæringstiltak knyttet opp mot gudstjenestefeiringen og gudstjenestereformens sterke posisjon med større satsning på lokale grupper og muligheter. For bispedømmet som helhet er det for tidlig å si noe om hvilken effekt trosopplæringsreformen har hatt på gudstjenestefremmet.

Nattverddeltagelse

	2008	2009	2010	2011	2012	Endring 2011-12
Gudstjenester med nattverd	2666	2928	2977	3056	3273	217 (7 %)
Antall til nattverd	111 001	108 003	118 788	127 062	146 345	19 283 (15,2 %)
Gj.snittlig nattverddeltagelse	42	37	40	42	45	3 (7,5 %)

(basert på statistikk utarbeidet ved bispedømmeadministrasjonen)

Antallet nattverddeltakere viser en generell økning de siste fem årene, med et kraftig hopp fra 2011 til 2012. Dette er en ønsket og svært gledelig utvikling, som kan forklares med flere faktorer: Antall gudstjenester med nattverd har økt blant annet fordi man i de fleste sokn nå har gått bort fra den tradisjonelle fordelingen med nattverd og dåp på annenhver gudstjeneste. Her har trolig arbeidet med den nye gudstjenesten, som legger opp til at det normalt skal feires nattverd, hatt en viktig betydning. Vi ser videre at det oftere feires nattverd på gudstjenester knyttet til trosopplæringen. Det blir også stadig mer vanlig å feire nattverd ved intinksjon, noe som for mange trolig er med å senke terskelen for å gå til nattverd.

Antall døpte

	2008	2009	2010	2011	2012	Endring 2011-12
Antall døpte	5047	4889	4812	4844	4408	- 436 (-9,0 %)
Andel døpte	69,4 %	64,8 %	64,4 %	66,6 %	60,6 %	- 6,0 %

(2012-tallene er basert på statistikk utarbeidet ved bispedømmeadministrasjonen)

Antall døpte har holdt seg relativt jevnt de siste fire årene, men vi ser en markant nedgang for 2012. På bakgrunn av at Borg i 2011 var det eneste bispedømmet med økning i antall dåp (KIFO-Notat nr 4/2012), er dette noe overraskende. Det kan skyldes et mindre årskull, men siden befolkningstallet for 2012 ikke foreligger er det vanskelig å si noe bestemt om dette. Andre forklaringer kan være at deler av bispedømmet opplever større tilflytting av innbyggere med en annen kirke- eller religionstilhørighet. Det synes også å være forskjeller mellom urbane og mindre urbane strøk. På et overordnet nivå er det heller ikke usannsynlig at dåpens posisjon som livsrite over tid kan svekkes noe.

Borg biskop og bispedømmeråd vil i fremtiden ha dette som et fokusområde, både i det overordnede strategiarbeidet og i prostiene. I prostemøtet er det satt i gang et arbeid med å identifisere pilotmenigheter som skal arbeide målrettet med å kartlegge årsaker med sikte på å øke antall døpte.

Antall konfirmerte

	2008	2009	2010	2011	2012	Endring 2011-12
Antall konfirmerte	5154	4991	5115	5288	5190	- 98 (-1,9 %)
Konfirmerte i % av årskull	59,1 %	57,7 %	57,4 %	58,1 %	57,0 %	1,1 %

(basert på statistikk utarbeidet ved bispedømmeadministrasjonen)

Gjennomsnittandel konfirmanter ligger i et femårsperspektiv på 57,9 %. Det er et tankekors at konfirmasjon som livsrite ser ut til å holde seg på et stabilt nivå, mens dåpen som livsrite i sterkere grad synes å svekkes. Det er ikke grunnlag for påstanden om at kirkelig konfirmasjon er under press i Borg. Likevel er det viktig å arbeide målrettet for å stabilisere tallene. Men det er også grunnlag for å øke antall konfirmanter. Her kan trosopplæringen spille en viktig rolle, i og med at mange gjennom trosopplæringstiltakene blir kjent med sin lokale menighet før konfirmasjonstiden. Hvilken effekt dette vil ha, kommer vil til å se de nærmeste årene.

Antall vigslar

	2008	2009	2010	2011	2012	Endring 2008- 2012	Endring 2011- 2012
Kirkelige vigslar utført	1189	1164	1103	968	990	-302	22

(2012-tallene er basert på statistikk utarbeidet ved bispedømmeadministrasjonen)

Antall kirkelige vigslar har i et femårsperspektiv vist en klar nedgang, men synes å ha stabilisert seg de to siste årene. I følge KIFO-Notat nr 4/2012 har det totale antall vigslar gått ned de siste seks årene, og det samme har andelen vigslar innenfor Den norske kirke. Det er derfor naturleg at denne tendensen også kommer til uttrykk i antall kirkelige vigslar i Borg. I et overordnet kirkelig perspektiv er det grunn til å tro at svekket oppslutning om kirkelig vigsel sammen med manglende fokus på unge familier, også kan ha sammenheng med en noe lavere oppslutning om dåp. Vi har også inntrykk av at ønsket om en mer fleksibelt utformet bryllupsfeiring fører til at flere velger borgerleg vigsel. Borg bispedømme har de siste årene hatt en streng praksis når det gjelder vigsel utenfor kirkerommet. I biskopens nye retningslinjer av september 2012 åpnes det for en mer liberal praksis, for å imøtekomme ønsket om større fleksibilitet fra kirkens side i forbindelse med vigslar.

Antall gravferder

	2008	2009	2010	2011	Endring 2008- 2011	2012	Endring 2011- 2012
Antall kirkelige gravferder	4753	4701	4652	4679	- 88 (- 2 %)	4647	- 32 (- 0,6 %)
Andel kirkelige gravferder	92,2 %	90,7 %	89,4 %	91,3 %		90,7 %	

(2012-tallene er basert på statistikk utarbeidet ved bispedømmeadministrasjonen)

Gravferd er den kirkelige handlingen som har størst oppslutning når vi ser tallet i forhold til antall døde. I Borg er 75,5 % av befolkningen medlemmer av Den norske kirke, mens andelen som ønsker en kirkelig gravferd ligger i 2012 på hele 90,7 % av befolkningen. Denne tendensen samsvarer med landet for øvrig (KIFO-Notat nr 4/2012). Kirkelig gravferd står fortsatt sterkt som livsrite og kirken har et godt omdømme knyttet til kvaliteten på gravferdsforvaltningen. I det statistiske materialet ser vi at aldersgruppen 75+ har en høy medlemsandel i Den norske kirke, og der er medlemstall og andel kirkelig gravferd nærmest sammenfallende. I yngre aldersgrupper er andelen medlemmer lavere. I et langsiktig perspektiv er det derfor ikke usannsynlig å se for seg at andelen kirkelige gravferder vil synke noe.

2. RESULTATRAPPORT

2.1. Kirkelig administrasjon (1590)

2.1.1. Hovedmål

Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke, som inviterer mennesker i alle aldre og alle livssituasjoner til tro og fellesskap. Kirken skal bidra til å styrke lokalsamfunn, målbære menneskeverdet og utfordre til solidaritet. Bevilgningene under kapitlet skal understøtte Kirkemøtets mål for Den norske kirke som en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.

2.1.2. Resultatmål

A. KIRKEMØTETS MÅL OG STRATEGIER

Mål: Kirkerådet og bispedømmerådene skal legge til rette for at Kirkemøtets mål og strategier kommer til anvendelse i menighetene

2.1.2.1. Gudstjenestereformen

Styringsparameter: Fornyelse av kirkens gudstjenesteliv

Resultatmål: Øke gudstjenestedeltakelsen

Indikator: Gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse på søn- og helligdager.

Måloppnåelse: God

	2008	2009	2010	2011	2012	2011-2012
Borg	99,0	99,6	100,7	102,4	99,5	- 0,6
Landet totalt	100,2	100,2	99,2	102,5	99,0	- 3,4

Det er positivt at gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse på søn- og helligdager bare viser små endringer og ligger i 2012 noe over landsgjennomsnittet. Se for øvrig kommentar til 1.9.3. *Antall gudstjenester og gudstjenestedeltakere* under den generelle tilstandsvurderingen.

Resultatmål: Øke gudstjenestedeltakelsen

Indikator: Antall lokale ordninger som er godkjent av biskopen

Måloppnåelse: Meget god

	Sokn med lokal plan	Andel med lokal plan
Borg	103	89 %
Landet totalt	910	72 %

Størstedelen av menighetene i Borg bispedømme har nå fått godkjent lokal grunnordning for gudstjenesten. To søknader har blitt returnert ubehandlet grunnet mangelfulle opplysninger, mens tre menigheter har fått utsettelse på grunn av vakanser o.l. Cirka halvparten av menighetene har fått tilbakemelding om å utvikle deler av gudstjenesten med frist for ny innsendelse 1.juli 2013. I saksbehandlingen er det tydelig at de prostiene som har vært aktivt med i prøveordningen har kommet lengst i utviklingen av den nye gudstjenesten. Det er prostene som følger opp det videre arbeidet med den lokale grunnordning. Borg bispedømme er også med i et pilotprosjekt ved Det praktisk-teologiske seminar på Menighetsfakultet for å analysere tendenser i søknadene. Hvilken effekt gudstjenestereformen har på gudstjenestefremmøtet er det for tidlig å trekke entydige konklusjoner om.

2.1.2.2. Trosopplæringsreformen

Styringsparameter: Videreføring av trosopplæringsreformen

Resultatmål: Utbredelsen av trosopplæringsreformen

Indikator: Andel menigheter i bispedømmet som er tilført trosopplæringsmidler i 2012

Måloppnåelse: God

	Drift	Gjennomføring	Mellomperiode	Totalt	Andel sokn	Antall døpte
Borg	25	50	20	95	82 %	101 223
Landet totalt	291	462	122	875	69 %	775 757

Borg bispedømmeråd har i 2012 tildelt midler til trosopplæring til de menighetene i bispedømmet som foreløpig er omfattet av trosopplæringsreformen. 20 menigheter er fortsatt på tildelte midler fra prosjektfasen. 75 menigheter i prostiene Fredrikstad Domprosti, Øvre Romerike, Østre Romerike, Sarpsborg og Østre Borge syssel prosti har full tildeling ifølge nasjonal fordelingsnøkkel. I oktober 2012 ble det klart at Nedre Romerike prosti med sine 9 menigheter kommer med i reformen fra 1. mai 2013.

82 % av menighetene i bispedømmet mottok trosopplæringsmidler i 2012. Dette er høyere enn landsgjennomsnittet på 69 %. I Borg bispedømme er derfor 78.831 døpte barn og unge mellom 0 og 18 år omfattet av reformen (tall fra Kirkerådet pr. oktober 2012). Ser vi på det totale antallet barn og unge på 98.946, omfatter reformen 80 % av de døpte i målgruppen.

Tallene innebærer også at 23 menigheter i Borg var uten tildelte midler til trosopplæring i 2012. Det er svært krevende for disse menighetene at opptrappingen av reformen går saktere enn forventet.

Østre Borge syssel prosti ble implementert i reformen i 2012 selv om prostiet kun ble tilført ca. 150.000,- i friske midler. Dette skyldes omfordeling fra menigheter som tidligere mottok prosjektmidler i reformen. Det har vist seg å være utfordrende å bygge ut reformen i de delene av prostiet der tildelingen blir for liten til å opprette faste stillinger i robust størrelse, og samarbeid over soknegrensene er lite hensiktsmessig på grunn av store avstander. Inndelingen i enheter samsvarer med fellesrådsområdene. Det har i 2012 vært arbeidet godt med lokale

planer, flere steder i samarbeid med barne- og ungdomsorganisasjonene. Ansatte i prostiet møtes jevnlig til faglig oppdatering og utveksling av erfaringer.

Sarpsborg prosti fikk godkjent sine lokale planer for trosopplæring høsten 2012, og gikk dermed over i driftsfasen. Prostiet er delt inn i to enheter etter fellelrådsområdene. KIFO-rapport 3/2012 «Lokale trosopplæringsplanar» peker på dilemmaet med å balansere hensynet til en lokal forankret trosopplæring som et reelt tilbud til alle døpte, med hensynet til hensiktsmessig ressursutnyttelse og robuste stillingsstørrelser (s. 17). Dette har vist seg svært aktuelt i organiseringen av arbeidet i dette prostiet.

Resultatmål: Omfanget av trosopplæringstilbudet i menighetene

Indikator: Gjennomsnittlig antall timer trosopplæringstilbud i menigheter som er i driftsfasen

Måloppnåelse: God

	Antall planer	Planlagte timer (gjennomsnittstall)	Gjennomførte timer (gjennomsnittstall)
Borg	20	366	264
Landet totalt	221	298	215

Prostiene som i 2012 har vært i driftsfasen er Fredrikstad Domprosti og Øvre Romerike prosti. Til sammen består disse av 25 menigheter, 24 av disse hadde ikke tidligere midler i prosjektfasen.

De lokale planene til disse menighetene består i snitt av 366 planlagte timer. Her er store variasjoner, og spesielt menighetene Ullensaker (983 timer), Hovin (502 timer) og Furuset (656 timer) utmerker seg med svært høye timetall. Ser en bort fra disse tre, er snittet på de resterende 22 menighetene på 305 timer, noe som ligger noe over landsgjennomsnittet på 298 timer. De høye timetallene i disse tre menighetenes godkjente planer skyldes i stor grad at en del kontinuerlig arbeid er definert som breddetiltak. I forbindelse med revisjon av planene vil det reelle potensialet for breddeoppslutning i disse tiltakene bli avklart.

Gjennomførte timer i 2012 utgjør i snitt 264. Ser en bort fra Ullensaker menighet med et svært høyt timetall (742 timer), lander de andre 24 på 239 gjennomførte timer i snitt. Landsgjennomsnittet er på 215 timer. I 2011 utgjorde gjennomsnittet for bispedømmet totalt 210 timer for menigheter i gjennomføringsfasen. I den grad disse tallene kan sammenliknes, innebærer det en økning fra 2011 til 2012 på 54 timer i snitt. Dette viser at reformen trappes opp med hensyn til gjennomførte og tilbudte timer trosopplæring.

Av samtlige 25 menigheter er forholdet mellom planlagte og gjennomførte timer på 72 %, som er første år i driftsfasen der det arbeides ut fra godkjente planer. Dette er på linje med landsgjennomsnittet og må vurderes som bra. I forbindelse med revisjon av lokale planer, blir det et mål å sikre full gjennomføring av godkjente planer innenfor en rimelig tidshorisont.

Gjennomsnittlig antall timer trosopplæringstilbud er økende, og ligger godt over landsgjennomsnittet. Dette viser at menighetene i Borg bispedømme trapper opp reformen og tilbyr stadig flere trosopplæringstiltak.

Resultatmål: Oppslutningen om trosopplæringstilbudet i menighetene

Indikator: Gjennomsnittlig deltakelse på utvalgte trosopplæringstiltak

Måloppnåelse: Svak til god

	Dåpssamtale		4-årsbok		6-årstiltak		Tårnagent	
	<i>Delt.</i>	<i>Andel</i>	<i>Delt.</i>	<i>Andel</i>	<i>Delt.</i>	<i>Andel</i>	<i>Delt.</i>	<i>Andel</i>
Borg	1011	101%	491	33 %	234	15 %	302	21 %
Landet totalt	9137	98 %	4949	45 %	2399	25 %	1959	23 %

	Lys Våken		Konfirmasjon		Etter konfirmasjon		Totalt	
	<i>Delt.</i>	<i>Andel</i>	<i>Delt.</i>	<i>Andel</i>	<i>Delt.</i>	<i>Andel</i>	<i>Delt.</i>	<i>Andel</i>
Borg	330	25 %	1114	83 %	111	10 %	3593	39 %
Landet totalt	2606	25 %	10 530	85 %	1548	15 %	33 128	47 %

Menighetenes rapport på trosopplæringsreformen viser at gjennomsnittlig oppslutning på de 7 utvalgte tiltakene ligger på 39 % blant menighetene i driftsfasen. Dette er godt under landsgjennomsnittet på 47 %, og ikke tilfredsstillende. Det er også en nedgang fra 2011, da tilsvarende tall for bispedømmet var 43 %. Da var riktignok beregningsgrunnlaget samtlige menigheter i gjennomføringsfasen, altså tre prostier og ikke kun de to i driftsfasen som nå. Tallmaterialet er likevel såpass stort at det er mulig å sammenlikne dem, noe som vil ligge til grunn for sammenlikning mellom 2012 og 2011 i dette avsnittet når ikke annet opplyses.

Dåpssamtale er et tiltak som normalt har så godt som 100 % oppslutning, ettersom det oppfattes som en obligatorisk del av innmeldingen til selve dåpshandlingen. På landsbasis ligger den i 2012 på 98 %. Det betyr at dersom vi ser bort fra dåpssamtalen, er oppslutningen om de øvrige seks tiltakene i bispedømmets driftsfase-menigheter nede i 31 % i 2012. Dåpssamtalen har gjennomgått en stor utvikling fra tidligere å være en samtale med prest og foreldre, til nå i 19 av de 25 menighetene å være en samling der ofte også faddere er med. Registrert oppslutningen baserer seg på dåpsbarnet, slik at foreldre og faddere ikke telles. Det jobbes også tverrfaglig med samlingen, slik at både flere ansatte og frivillige deltar. Rapporteringen viser at i 2012 var det i snitt involvert 3,3 ansatte og 1,6 frivillige i dette tiltaket.

4-årsbok ligger i snitt på 33 % oppslutning i 2012 mot 38 % i 2011. Dette er ikke tilfredsstillende og ligger betydelig under landsgjennomsnittet på 45 %. Det bør likevel sees i forhold til omfanget av tiltaket som etter hvert bygges ut, selv om dette vil være tilsvarende for resten av landet. Fra kun å være en gudstjeneste med utdeling av bok, er det i flere menigheter nå samlinger både før og etter denne gudstjenesten. Menighetenes rapportering viser også at i snitt er omfanget av tiltaket 4-årsbok økt fra 3,8 timer på 1,8 samvær i 2011 til 4,5 timer på 2 samvær i 2012. Det er da naturlig å spørre seg om det økte omfanget gjør det mer krevende å få til en bred oppslutning. KIFO-notat nr 4/2012 viser til Kirkerådets årlige rapport til FAD på reformens status, og peker på nettopp dette: «At tiltaket er et tidsavgrenset tilbud med én eller svært få samlinger legger etter alt å dømme til rette for bred oppslutning» (s. 33).

Utdeling av 4-årsbok har vært gjennomført siden 1972 i de fleste av landets menigheter, og er derfor et godt innarbeidet tiltak. SSB-tallene viser en jevn nedgang i bispedømmet totalt, fra 2.742 fireåringer i 2005 til 2.110 i 2012. Dette utgjør 41 % av alle dømte 4-åringer i

bispedømmet i 2012. Det er verdt å merke seg at spørsmålsstillingen i SSB-skjemaet er «antall som mottok bok» og ikke hvor mange som møtte opp på gudstjenesten. Det er en kjent praksis i mange menigheter å sende ut eller distribuere bøkene til de som ikke møtte på gudstjenesten, og det er da naturlig å anta at disse også tas med i SSB-rapporteringen.

I motsetning til dette vektlegger trosopplæringsreformen et læringssyn der fellesskapslæring står sentralt. I denne rapporteringen vil fokus da være på hvor mange som møtte på tiltaket eller samværet ut fra tanken om at læringen skjer når vi er sammen. Dette vil også kunne forklare forskjellen mellom 41 % i SSB-tallene og 33 % i trosopplærings-rapporteringen for 2012. Den jevne nedgangen i SSB-tallene siden 2005 vil derfor delvis kunne forklares ved at fokus gradvis dreies over på de som møter opp i takt med at reformen rulles ut i nye menigheter.

Spørsmålsstillingen i SSB-skjemaet åpner også for denne tolkningen av «antall som mottok bok».

6-årstiltak har en oppslutning på 15 % i snitt, mot 23 % i 2011. Dette kan synes som en kraftig nedgang og ligger betydelig under landsgjennomsnittet på 25 % for 2012. Det er verdt å merke seg at tallene ikke er sammenlignbare. Kun 15 av de 25 menighetene i driftsfasen, altså 60 %, arrangerte dette tiltaket i 2012. I oppslutningstallet på 15 % fra etatsstatistikken er imidlertid samtlige menigheter med, slik at de som ikke hadde tiltaket trekker snittet ned. Blant de som hadde tiltaket ligger gjennomsnittlig oppslutning på 23 %. Det er identisk med 2011, da kun menigheter som arrangerte tiltaket ble regnet med. Sammenliknbare tall viser derfor en stabil oppslutning fra 2011 til 2012, selv om den fortsatt ligger under landsgjennomsnittet.

SSB-tallene for samtlige menigheter i bispedømmet viser derimot en markant økning fra 2011 til 2012 på 73 %. Likevel er det ifølge disse tallene kun 6 % av de dømte 6-åringene i bispedømmet totalt som deltar på tiltaket, mot 15 % i menigheter i driftsfasen. Det er verdt å merke seg at kun 19 % av samtlige menigheter i bispedømmet arrangerte tiltaket, ifølge SSB-tallene. Menigheter i driftsfasen arrangerer derfor dette tiltaket i større grad enn menighetene som helhet (60 % mot 19 %) og oppnår en oppslutning som er stabil fra 2011 til 2012.

Tårnagenthelg for 8-åringene hadde i 2012 en oppslutning på 21 % i gjennomsnitt, mot 23 % i 2011. Dette er en liten nedgang, og ligger tilsvarende under landsgjennomsnittet på 23 % for 2012. Tiltaket er et nasjonalt breddetiltak som ble arrangert første gang i januar 2011 med god drahjelp av NRK-serien Tårnagentene. Dette kan ifølge KIFO Notat nr 4/2012 (s. 32) ha bidratt til den gode oppslutningen i 2011, på tross av at dette da var et helt nytt tiltak. For 2012 er tiltaket flyttet til april på landsbasis, men flere av menighetene i Borg har beholdt januar som tidspunkt. Dette har ført til redusert oppmerksomhet samlet sett, og kan bidra til å forklare nedgangen. På landsbasis er det også en nedgang fra 30 % til 23 % fra 2011 til 2012.

SSB-tallene viser at av samtlige menigheter i bispedømmet var det nær en fordobling av de som arrangerte tiltaket fra 2011 til 2012 (fra 39 til 116 menigheter). På tross av dette har samlet sum deltakere kun økt med 0,4 % totalt. Her er det altså en halvert oppslutning sett i forhold til antall gjennomføringer av tiltaket. Det viser at menighetene i driftsfasen makter å holde på oppslutningen betydelig bedre enn menighetene som helhet, selv om det heller ikke er tilfredsstillende med nedgangen blant disse.

Lys Våken for 11-åringer hadde i snitt en oppslutning på 25 % i 2012. Dette er på linje med landsgjennomsnittet og en økning fra 20 % i 2011. Landsgjennomsnittet har sunket med 4 % i samme periode, så dette må sies å være svært tilfredsstillende resultater for bispedømmet. Tiltaket ble i 2012 arrangert for fjerde gang på landsbasis, og begynner å bli godt innarbeidet i mange menigheter. I forkant av årets LysVåken ble det fra bispedømmeadministrasjonen sendt ut en ressurspakke med oppfordring om ekstra PR-ramstøt for å øke årets oppslutning. Det kan virke som om dette har gitt resultater, sammen med godt arbeid og etter hvert god forankring av tiltaket ute i menighetene.

SSB-tallene for samtlige menigheter i bispedømmet viser derimot en svak nedgang i totalt antall deltakere på -5,8 % fra 2011 til 2012. Justert for antall døpte i årskullene på -2 % i samme periode blir nedgangen noe mindre, men står i kontrast til økningen på 5 % blant menighetene i driftsfasen. Dette viser igjen at menighetene med godkjente trosopplæringsplaner gjør det bedre enn bispedømmets menigheter som helhet når det gjelder oppslutning om tiltak.

Konfirmasjon er svært godt innarbeidet med lange tradisjoner, og holder en relativt stabil oppslutning på 83 % i 2012 mot 82 % i 2011. Dette er litt under landsgjennomsnittet på 85 %, som har hatt en tydelig økning fra 81 % i 2011. SSB-tallene viser også en svært stabil tendens i perioden 2005 – 2012, da nedgangen var på kun 1,2 prosentpoeng når en ser på konfirmerte i % av årskullet totalt (fra 58,2 % i 2005 til 57 % i 2012). I samme periode har medlemstallet i % av befolkningen sunket fra 84 % til 75,5% i bispedømmet. Dette betyr at oppslutningen om konfirmasjon består på tross av store samfunnsendringer.

I nasjonal plan for trosopplæring er timetallet for konfirmasjonstiden økt fra 45 til 60 timer. Menighetene som er i driftsfasen er oppe i dette timetallet nå. De ekstra timene benyttes i stor grad til et utvidet leirtilbud, noe som i forhold til den store nordiske konfirmasjonsundersøkelsen fra 2008 viste seg å ha svært god effekt på konfirmantenes utbytte av konfirmasjonstiden i de nordiske kirkene. Sammenliknet med Norge, som i undersøkelsen hadde gjennomsnittlig 1,58 leirdøgn i våre konfirmantopplegg, hadde Sverige i snitt 11,08 leirdøgn. Vel og merke før trosopplæringsreformens gjennomføringsfase. Dette ga seg utslag i at 81 % av svenske konfirmanter opplevde å ha «lært mer om Gud og tro» mot 64 % av de norske. 74 % av de svenske kunne si at «Jeg har truffet en beslutning vedr. min tro» mot 56 % av de norske etter endt konfirmasjonstid (Krupka og Reite i «Mellom pietisme og pluralitet. Konfirmasjonsarbeid i fire nordiske land», IKO-forlaget 2010 s. 21 og 44).

Menighetene i driftsfasen har i stor grad innført mer leirarbeid i sine konfirmantopplegg, og dette kan ha ført til mer fornøyde konfirmanter som snakker positivt om konfirmasjonstiden og dermed høyner oppslutningen.

Breddetiltak året etter konfirmasjon hadde i 2012 en gjennomsnittlig oppslutning på 10 %, dette er en kraftig nedgang fra 20 % i 2011. Kun 10 av de 25 menighetene hadde i 2012 et slikt tilbud, altså 40 %. I 2011 hadde 47 % av menighetene i utvalget dette tilbudet. Dette viser at halveringen i oppslutning er temmelig reell. På landsbasis økte gjennomsnittlig oppslutning i perioden fra 14 % til 15 %. KIFO-notat nr. 4/2012 bekrefter at en relativt lav oppslutning er en landsdekkende tendens: «Oppslutning om dette tiltaket er altså mye lavere enn for de andre breddetiltakene, og tilbudet gis i færre av menighetene. Det tyder på at menighetene strever mer med å utvikle og gjennomføre et opplegg som kan nå bredt ut her enn for de andre aldersgruppene» (s. 33). Dette viser seg også å gjelde i Borg.

Det er usikkert hva den markante nedgangen fra 2011 til 2012 kan skyldes, men de lokale planene viser at 80 % av disse tiltakene er ledertreningskurs for ungdom. Utvalget fra 2011 hadde også med Sarpsborg prosti, der flere av menighetene arrangerer det nasjonalt utviklede breddetiltaket KonfirmantReunion for denne gruppen. Ved ledertreningskurs er det vanskelig å se for seg reell breddeoppslutning, så det må heller forsvares i forhold til den nasjonale planens gjennomgående dimensjon om oppfølging av frivillige medarbeidere. Ungdommene deltar nemlig i samtlige av disse menighetene som frivillige medarbeidere i ulike tiltak i trosopplæringen.

Oppslutning om de syv breddetiltakene i menighetene som er i driftsfasen viser gjennomgående at disse menighetene gjør det betydelig bedre enn helheten av bispedømmets menigheter. Det er likevel en nedgang i fire av de syv breddetiltakene, noe som må betegnes som svært lite tilfredsstillende. Sammenlagt går oppslutningen om disse syv tiltakene i bispedømmet ned fra gjennomsnittlig 43 % oppslutning i 2011 til 39 % i 2012. Dette går i motsatt retning av landet som helhet, der tilsvarende gjennomsnittstall viser en økning fra 33 % i 2011 til 47 % i 2012.

Produksjonen av tiltak går imidlertid opp i bispedømmet (se forrige avsnitt), så det kan virke som om fokus nå bør være å sikre oppslutningen om eksisterende tiltak. Økningen om Lys Våken fra 2011 til 2012 viser at en målrettet satsing på PR-arbeid bærer frukter. Det er derfor grunn til å tro at økt satsing på god og tydelig kommunikasjon med folkekirkens medlemmer vil gi resultater på sikt.

Resultatmål: Antall menigheter som har fått godkjent plan

Indikator: Antall godkjente planer

Måloppnåelse: Meget god

	Antall godkjente planer	Antall sokn med lokal plan
Borg	20	25
Landet totalt	221	268

Det er i 2012 ikke én godkjent plan pr. menighet, men 20 planer på 25 menigheter. Dette skyldes at enkelte enheter, som kan bestå av flere menigheter, til nå har utarbeidet felles plan. Nye retningslinjer fra Kirkerådet innebærer at hver menighet skal ha egen plan, selv om disse innenfor et område kan samstemme i stor grad. Dette vil bli innarbeidet fortløpende.

2.1.2.3. Diakoni

Styringsparameter: Styrking av menighetenes diakonale omsorgstjeneste

Resultatmål: Antall diakoner

Indikator: Andel sokn som har diakonal betjening

Måloppnåelse: Svak

	Sokn med diakonal betjening	Diakonale årsverk	Stilling per sokn (med diakonal betjening)	Andel sokn med diakonal betjening
Borg	63	26	41 %	54 %
Landet totalt	587	269,9	46 %	47 %

Med diakonal betjening forstås opprettet stilling for vigslet diakon. Pr. 31.12.12 har to av disse menighetene ansatt personer uten diakonkompetanse i 1,8 stilling. I tillegg er det fire menigheter som har deltidsstillinger for diakoniarbeider, til sammen 1,05 stillinger. Fra 2011 er det ikke opprettet nye stillinger. En 40 % diakonstilling er omgjort fra diakoniarbeider til diakon slik at en 50 % diakonstilling er utvidet til 90 %.

I forhold til årsrapport 2011 kan det se ut som om økningen fra 2011 til 2012 er større enn det som er reelt. Realiteten er at det er tallgrunlaget som er forbedret, mens antall menigheter med diakonal betjening er uendret.

I tillegg til de 64 menigheter som har opprettet stilling for vigslet diakon, er det to menigheter som har diakoniarbeider i henholdsvis 20 % og 30 % stilling. Det vil si at 66 av bispedømmets 118 menigheter (56 %) har ansatt personell med ansvar for diakoni i 2012.

Diakonstillingene er skjevt fordelt i den forstand at ett prosti helt mangler diakonal betjening (Søndre Follo med 12 menigheter). I tillegg representerer Halden som by en diakonal utfordring. Tre av syv menigheter i Halden, inkludert sentrumsmenigheten mangler diakonstilling. Ellers er det arbeid i gang i Østre Romerike (Fet og Dalen) for å utrede mulighet for stilling.

For å styrke menighetenes diakonale omsorgstjeneste er det på kort sikt behov for to nye diakonstillinger i Søndre Follo, en ny stilling i Sarpsborg prosti (Halden) og en til tre i Øvre og Nedre Romerike prosti. Dette er lagt inn som premiss i forslaget til statsbudsjett 2014.

For å legge til rette for at alle menigheter på sikt skal få tilgang på diakonal kompetanse, er det nødvendig å utvikle en stillingsinstruks der diakonene samarbeider om å betjene hele prostiet. Prostidiakonmodellen har vært vellykket i blant annet Vest-Telemark. Bærum har også utviklet en modell som kan ha overføringsverdi til Borg.

Resultatmål: Utbredelsen av diakoniplaner

Indikator: Andel sokn med diakonal plan

Måloppnåelse: Svak til god

	Sokn med lokal diakoniplan	Andel sokn med lokal diakoniplan
Borg	76	66 %
Landet totalt	657	52 %

Arbeidet med diakoniplaner har ikke gått så raskt som ønskelig, men det er registret en økning fra 2011 da 58 % av menighetene hadde plan. I 2012 er det 66 % av menighetene som har diakoniplan.

Diakoniplanarbeidet har trolig måtte vike for gudstjenestereform og trosopplæringsplaner, som har hatt stort fokus også i 2012. Det registres økende interesse for arbeidet med å utarbeide diakoniplaner. Mangel på økonomiske motivasjonsfaktorer er nok medvirkende til at dette planarbeidet så langt ikke er prioritert. Det er fortsatt et mål at alle menigheter skal ha en plan for det diakonale arbeidet.

2.1.2.4. Kirke og kultur

Styringsparameter: Videreutvikle og styrke kirkens rolle som kulturformidler

Resultatmål: Bygge kirkelig kulturkompetanse, utvikle og videreformidle kulturkompetanse

Indikator: Antall nye samarbeidstiltak

Måloppnåelse: Svak

	Samarbeidstiltak	Andel samarbeidstiltak
Borg	4	100 %
Landet totalt	224	65 %

Erfaring tilsier at det er svært vanskelig å skaffe til veie korrekte tall for dette. I KIFO-Notat nr 4/2012 påpekes det også at det komplekse bildet av kulturlivet i den lokale menighet gjør at det er vanskelig å fange inn konkrete tall ved hjelp av årsstatistikken. Tidligere år har vi bedt menighetene rapportere inn antall prosjekter med offentlig støtte, og bare mottatt svar fra et mindretall av menighetene. Dette har ført til underreportering og ukorrekte tall. I år har vi i stedet utelukkende rapportert på prosjekter som bispedømmeadministrasjonen har vært direkte involvert i. I forhold til tall fra andre bispedømmer, som muligens har lyktes i å innhente tall fra samtlige menigheter, ser disse tallene svært lave ut.

For å lykkes bedre med dette senere år vil det innarbeides bedre systemer og bedre kultur for innrapportering på menighetsnivå.

De nevnte samarbeidstiltakene er:

1) Turnesamarbeid cellosonater (Birkeland og Gimse), Borg bispedømme/Østre Fredrikstad menighet/Moss Arena kirke- og kultursenter/Østfold kulturutvikling

2) Kulturarrangement ved vigsling av Atle Sommerfeldt som ny biskop i Borg: Samarbeid med U3 psykiatrisk dagsenter (billedkunst)/ungdomskoret Skedsmo Voices/korene i Glemmen kirke/sanger, danser og cellist.

3) Den kulturelle spaserstokken (kompetansefelt for Borg på kulturområdet): Formidling av to kirkekulturproduksjoner til Fredrikstad og Hvaler kommunes spaserstokk-ansvarlige for skoleåret 2012/2013

4) Ord i Grenseland, litteraturfestival i Gamlebyen, Fredrikstad: Etablering av egen underavdeling, «Kirke i grenseland», med seks vellykkede arrangementer september 2012.

Resultatmål: Initiere samarbeid mellom kirken og kulturlivet for øvrig

Indikator: Innvilgede tilskudd til kulturprosjekter i menighetene

Måloppnåelse: Svak

	Antall kulturtiltak med off. støtte	Innvilgede tilskudd	Gj.snittlig tilskudd pr tiltak
Borg	4	kr 240.000,-	kr 60.000,-
Landet totalt	345	kr 7 909 295,-	kr 22.925,-

Det vises til innledning på forrige punkt. Her også tallen usikre på grunn av underrapportering

Prosjektene som skjuler seg bak de innrapporterte tallene, er følgende:

- 1) Oppegård kirkekulturfestival, støtte av Norsk Kulturråd
- 2) Vigsling av Atle Sommerfeldt som ny biskop i Borg, støtte av Østfold fylkeskommune
- 3) Vigsling av Atle Sommerfeldt som ny biskop i Borg, støtte fra Akershus fylkeskommune
- 4) Litteraturfestivalen Ord i Grenseland, underavdelingen «Kirke i grenseland», arrangementsstøtte fra Areopagos.

Resultatmål: Øke og fremme bred kirkelig kulturkompetanse

Indikator: Antall deltakere på kompetanse hevende tiltak

Måloppnåelse: God

	Kompetansekurs	Deltakere	Deltakere per kurs
Borg	3	55	18
Landet totalt	54	1299	24

Samtlige 3 kurs var for hele bispedømmet, i en kursserie vi startet opp i 2011 med fagdagen «Kunsten å lykkes». I 2012 holdt vi følgende kurs:

- 1) «Kunsten å skrive gode søknader», i samarbeid med Norsk Kulturråd (Arnfinn Bjerkestrand)
- 2) «Kunsten å arrangere konserter i kirkerom», i samarbeid med Østfold Kulturutvikling, Østfold Musikkråd og Barokkanerne (ved Johann Nikolai Mohn)
- 3) «Kunsten å informere om kirkekultur», i samarbeid med publiseringskonsernet 07 (Inger Marie Spange) og Arena, Moss kirke- og kultursenter (Tor Sørby).

Vi har foreløpig ikke hatt kurs for mindre enheter, fylkesvis eller på prostnivå. Dette er gjort i andre bispedømmer, og da er det naturlig at både antallet tiltak og totalt antall deltakere blir langt høyere.

2.1.2.5. Utvikling av samisk kirkeliv

Styringsparameter: Utvikling av samisk kirkeliv

Resultatmål: Styrket ivaretagelse av samisk språk og kultur i gudstjenester og trosopplæring

Indikator: Andel menigheter som har innarbeidet samisk språk i lokal grunnordning for gudstjenesten i liturgi, preken og språk

Samisk språk i gudstjenesten	
Borg	0

Borg biskop og bispedømmeråd har ikke fremmet initiativ for å stimulere til å ta i bruk samisk språk i forbindelse med arbeidet med lokal grunnordning. Dette har til nå ikke vært en relevant problemstilling i Borg bispedømme.

Resultatmål: Styrket ivaretagelse av samisk språk og kultur i gudstjenester og trosopplæring

Indikator: Andel menigheter som har innarbeidet samisk språk og kultur i lokal trosopplæringsplan.

Samisk språk og kultur i trosopplæring	
Borg	0

Borg biskop og bispedømmeråd har ikke fremmet initiativ for å stimulere til å ta i bruk samisk språk i forbindelse med arbeidet med lokal grunnordning. Dette har til nå ikke vært en relevant problemstilling i Borg bispedømme.

Det er ikke registrert særskilte behov i Borg bispedømme om en styrket ivaretagelse av samisk språk og kultur i vårt virksomhetsområde. Likevel er det grunn til å tro at det i Borg bispedømme med sin befolkningssammensetning bor et ikke ubetydelig antall personer med samisk bakgrunn. Vi vil i 2013 ta initiativ til å kartlegge dette i samarbeid med fylkene Akershus og Østfold. Vi vil derfor komme tilbake til hva som vil være aktuelle tiltak dersom dette meldes som konkrete behov.

B. ORGANISASJONSUTVIKLING OG FORNYING

Mål: Kirkerådet og bispedømmerådene skal stimulere til økt samarbeid mellom menighetene og mellom de ulike forvaltningsnivåene i kirken

2.1.2.6. Organisasjonsutvikling og fornying i kirken

Styringsparameter: Funksjonell organisering, kostnadseffektiv forvaltning og brukerorienterte tjenester

Resultatmål: Bidra til kompetansehevende tiltak om en fremtidig kirkeordning for medlemmer av kirkelige råd og ansatte

Indikator: Antall samlinger om Kirkeordning etter 2013

Måloppnåelse: God

Antall samlinger om Kirkeordning etter 2013	
Borg	6

Borg bispedømmeråd har bidratt i 6 samlinger med utgangspunkt i Kirkerådets refleksjonsnotat – Ny kirkeordning etter 2013. Samlingen har vært i samarbeid med fellesrådene i de 3 prostiene på Romerike, fellessamling for fellesrådene i Follo-prostiene og Vestre Borgesyssel, et arrangement i Østre Borgesyssel prosti, en samling i Fredrikstad Domprosti og en i Sarpsborg kirkelig fellesråd.

På 3 av samlingene har Kirkerådet, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, TeOLOgene og Den norske kirkes presteforening vært representert. Dette var også tema for Borg Arbeidsgiverforum i mai 2012.

Det er et bredt engasjement om framtidig kirkeordning i bispedømmet. Det viser blant annet oppslutningene om samlingene. På den andre siden er det stor usikkerhet knyttet til hva en ny organisering vil innebære. Dette henger sammen med at Kirkerådet i sitt notat ikke har skissert tydelige modeller for en framtidig organisering og at spørsmålet om de økonomiske konsekvenser for kirken både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå ikke er utredet innenfor forskjellige organisatoriske modeller.

Borg bispedømmeråd har i sine møter høsten 2012 drøftet refleksjonsnotatet, men har valgt ikke å gi tilbakemelding til Kirkerådet siden kirkeordningsspørsmålet vil være gjenstand for egen høring og bli lagt fram som sak til Kirkemøtets behandling ved en senere anledning.

Det er en avventende holdning til spørsmålet om tiltak som kan bidra til mer funksjonelle, mer kostnadseffektiv forvaltning og brukerorienterte tjenester i Borg bispedømme. For Borg biskop og bispedømmeråd vil det likevel være viktig å stimulere til tiltak som kan fremme en funksjonell, rasjonell og effektive organisering av kirken og frigjøre ressurser lokalt fra administrative og forvaltningsmessige oppgaver til mer utadrettet førstelinjetjeneste i lokalmenighetene. Med dette antyder Borg bispedømmeråd at det vil være noe å hente i organisering av kirken som også må ha som mål at flest mulig ressurser benyttes til utadrettet virksomhet.

Styringsparameter: Lokalt forsøks- og utviklingsarbeid

Resultatmål: Omfang av forsøk og utviklingsarbeid

Indikator: Antall fellesråd som deltar i forsøk eller har etablert samarbeidsområder på tvers av sokne-/kommunegrenser

Måloppnåelse: Svak

Fellesråd med interkommunalt samarbeid

Borg	5
Landet totalt	70

5 av 38 kirkelig fellesråd deltar i forsøk eller har etablert samarbeidsområder på tvers av sokne- og kommunegrenser. Det eksisterer et slikt samarbeid i to av bispedømmets ni prostier. Antall er gått ned med 1 fellesråd fra 2011.

Det interkommunale samarbeidet er stort sett begrenset til gudstjenesteavvikling og vigsler i sommerferien, samt noe teknisk-administrativt. Det har blitt tatt initiativ til utredning av økt samarbeid, men dette har vist seg vanskelig å få til. Vi registrerer en avventende holdning i forbindelse med den videre prosessen med kirkeordningsspørsmålet, jf forrige punkt.

Resultatmål: Omfang av forsøk og utviklingsarbeid

Indikator: Antall menigheter som deltar i forsøk med sammenslåtte menighetsråd.

Måloppnåelse: God

Sammenslåtte menighetsråd

Borg	19
Landet totalt	91

Det er ingen endring i antall menigheter som deltar i forsøk med sammenslåtte menighetsråd. Som det ble meldt i forrige årsrapport var det forventet at flere menighetsråd ville se på denne muligheten i forbindelse med kirkevalget. Det skjedde ikke.

I løpet av 2012 har vi derimot registret en øket interesse både på fellesrådsområdet og i menighetsråd om å vurdere hensiktsmessighetene med den sokneinndelingen som i dag eksisterer. Temaet er reist i forbindelse med samtalene om en ny kirkeordning etter 2013.

Fra bispedømmerådets side vil det være viktig å stimulere til at flere menigheter deltar i forsøk med sammenslåtte menighetsråd, det gjelder ikke minst de mindre sognene i bispedømmet. Det er f.eks. tatt konkret initiativ om dette overfor menighetene i Rakkestad kirkelig fellesråd.

Styringsparameter: Nye elektroniske fellesløsninger, jf IKT-strategi for Den norske kirke

Resultatmål: Effektivisering av kirkebokføring

Indikator: Antall sogn som har innført elektronisk kirkebokføring

Måloppnåelse: Meget god

	2012
Antall sogn som har innført eKirkebok	118 (100 %)

Alle menigheter har innført eKirkebok.

I november 2012 arrangerte Kirkerådet kurs i eKirkebok for alle kirkebokførere i bispedømmet. De som ikke hadde anledning den nevnte dagen, ble invitert til to alternative datoer. På kurset ble følgende temaer berørt: Registrering av kirkelige handlinger, inn- og utmelding, korrigeringer i medlemsregisteret, bruk av MinID, Kirkeloven og forskrift for medlemsregister.

Styringsparameter: Demokratiutvikling

Resultatmål: Legge til rette for økt deltakelse og styrking av det kirkelige demokrati

Indikator: Antall deltakere på kurs for valgte medlemmer av kirkelige råd

Måloppnåelse: Meget god

	Kurs for rådsmedlemmer	Deltakere	Deltakere pr kurs
Borg	9	530	59
Landet totalt	127	5844	46

Det ble i 2012 arrangert 8 prostivise kurs for nye menighetsråd. Søndre og Nordre Follo prosti arrangerte felles kurs. Disse ble lagt i tilknytning til biskopens introduksjonsprogram. For Borg bispedømmeråd ble det arrangert et eget internkurs.

Kirkelige fellesråd (38) i bispedømmet har gjennomført kurs for nye kirkelige fellesråd enten som internkurs eller i samarbeid med Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon. Dette er ved en feil ikke kommet med i innrapporteringen til etatsstatistikken. Noen av fellesrådets kurs ble gjennomført før jul 2011.

Det er også i lokalmenighetene, fellesrådsområdene og enkelte prostier vært gjennomført samlinger med utgangspunkt i Kirkerådets refleksjonsnotat – Ny kirkeordning etter 2013. Det er vanskelig å tallfeste dette presist siden noen av samlingene er lagt til ordinære menighetsrådsmøter- og fellesrådsmøter mens andre igjen har arrangert egne samlinger. Borg bispedømmeråd har bidratt i fem samlinger om dette tema i samarbeid med fellesrådene i de tre prostiene på Romerike, fellessamling for fellesrådene i Follo-prostiene og Vestre Borge syssel, en samling i Fredrikstad Domprosti og en i Sarpsborg kirkelig fellesråd. Det ble også arrangert en samling for ansatte og rådsmedlemmer i Østre Borge syssel prosti.

Menighetsrådskursene «Valgt til å lede - menighetsrådene som styringsorgan» hadde som mål å inspirere og bevisstgjøre medlemmene på de oppgaver og muligheter som ligger til menighetsrådets ansvarsområde og gi råd og veiledning til å prioritere de rette oppgaver.

Tilbakemeldinger på kursene var svært positive fra både medlemmer i rådene og ansatte som deltok. Menighetsrådene vil bli fulgt opp årlig gjennom prostebesøk og biskopen inviterer menighetsrådene til samling i forbindelse med et årlig møte i hvert prosti. Halvveis ut i menighetsrådsperioden er det planer om et eget oppfølgingskurs for menighetsrådene.

C. ANDRE OMRÅDER

2.1.2.7. Internasjonale spørsmål

Styringsparameter: Omfanget av vennskapsavtaler i menighetene

Resultatmål: Antall menigheter med vennskapsavtaler

Indikator: Antall formaliserte vennskapsavtaler

Måloppnåelse: Svak til god

	2011	2012
Menigheter med avtale(r)	18	18
Avtaler totalt	27	27

Antallet formaliserte vennskapsavtaler er uendret de siste to årene. Dette må sees i sammenheng med antall misjonsavtaler, som er økende.

Borg bispedømme er i gang med å videreutvikle sin vennskapsavtale med Den evangelisk lutherske kirke i Jordan og Det hellige land (ELCHLJ). Det jobbes for at denne samarbeidsrelasjonen skal gi flere vennskapsavtaler både på prostinivå og menighetsnivå.

2.1.2.8. Misjon

Styringsparameter: Omfanget av misjonsavtaler i menighetene

Resultatmål: Antall menigheter med misjonsavtaler

Indikator: Antall misjonsavtaler

Måloppnåelse: God

	2011	2012
Antall misjonsavtaler	90	94
Antall menigheter med misjonsavtale	81	84

Antallet avtaler har økt fra 2011. Det er en stadig økende bevissthet i menighetene om viktigheten av misjonsavtaler, både hos ansatte og i menighetsrådene. Menigheter uten avtale blir fulgt opp med tanke på inngåelse av nye avtaler.

2.1.2.9. Kirkemusikk

Styringsparameter: Styrke korvirksomheten og det kirkemusikalske arbeidet i menighetene

Resultatmål: Øke antall menigheter med kirkemusikalsk plan

Indikator: Antall kirkemusikalske planer

Måloppnåelse: Meget svak til svak

	2011	2012
Antall menigheter med kirkemusikalsk plan	12	10

Antall menigheter som har vedtatt kirkemusikalsk plan har gått ned med 2 siden i fjor. Som en oppfølging og videreutvikling av lokal grunnordning for gudstjenesten i den neste toårsperioden, vil arbeidet med ny liturgisk musikk stå sentralt. Dette har blitt understreket i biskopens godkjenningsbrev for den lokale grunnordning til alle menigheter. Det ligger til rette for at det videre arbeidet med liturgisk musikk også vil sette i gang gode prosesser med utviklingen av kirkemusikalsk plan i menighetene, og det forventes at dette tallet vil øke.

Resultatmål: Øke antall kor og kormedlemmer

Indikator: Antall kor og kormedlemmer

Måloppnåelse: God

	2008	2009	2010	2011	2012	Endring 2011-2012
Antall kor barn/unge	140	138	(216)	132	120	-12 (-9,1 %)
Medlemmer kor barn/unge	3052	2993	(4337)	2486	2559	72 (-2,9 %)
Antall kor voksne/familie	90	86	-	71	102	31 (43,7 %)
Medlemmer kor voksne/familie	1917	2115	-	1589	1681	92 (5,8 %)

Antall kor for barn og unge viser en jevn nedgang, noe som samsvarer med landet for øvrig (jf KIFO-Notat nr 4/2012). Medlemstallene holder seg likevel relativt stabile. Dette kan enten tyde på en reell vekst, eller at medlemmer fra kor som blir nedlagt går over til andre kor.

Antall kor for familie/voksne viser en kraftig økning fra 2011 til 2012, mens antall medlemmer holder seg relativt stabilt.

I 2010 ble rubrikkene for rapporteringen slått sammen, slik at tallene ikke er sammenlignbare.

2.1.2.10. Ung i kirken

Styringsparameter: Styrke arbeidet blant ungdom i alderen 18 – 30 år

Resultatmål: Styrke ungdomsdemokratiet i kirken

Indikator: Antall deltagere i menighetsråd, bispedømmeråd, ungdomsting, ungdomsråd og Ungdommens kirkemøte

Måloppnåelse: God

	Menighetsråd	Bispedømmeråd	Ungdomsting 15-30 år	Ungdomsråd 15-30 år	Delt. på Ungdommens Kirkemøte
18-30 år	53 (7,4 %) 36 kvinner 17 menn	2	12	7	2
Totalt	716	9	37	9	2

Ungdomsrådet har hatt ni møter, behandlet 63 saker og har arrangert to samlinger for unge i menighetsråd med henholdsvis 16 og 8 deltagere. Samlinger for unge i menighetsråd skal evalueres med hensyn til form. Antall deltagere på ungdomstinget økte fra 10 i 2011 til 37 i 2012. Økningen skyldes at start av ungdomstinget og fagdag for kateketer og menighetspedagoger ble lagt til samme dag.

Resultatmål: Sikre at ungdom under høyere utdanning har tilbud om kirkelig betjening på studiestedene.

Indikator: Antall stillinger knyttet til studiestedene.

Måloppnåelse: God

Antall stillinger 2012	
Borg	0,5

Borg bispedømmeråd har en studentprest i halv stilling ved Universitetet for miljø- og bioteknologi på Ås. Bispedømmerådet har midlertidig avviklet en 50 % studentpreststillingen ved Høyskolen i Østfold. I stedet er det inngått en avtale med Norges Kristne Student- og Skoleungdomslag (NKSS) for en prosjektperiode på 3 år med virkning fram sommeren 2012. Prosjektets mål er a) å sikre kontinuerlig oppfølgingen av lag på studiestedene, b) ledertrening og c) etablere nye lag på skoler og studiesteder i Østfold. Bispedømmerådet yter økonomisk støtte over tre år til dette formålet. Det rapporteres årlig til bispedømmerådet i prosjektperioden. I rapporten fra 2012 fra NKSS står det: «Mye ligger nå til rette av kontakter og strategi for veien videre (..) Vi er på mange måter i en etableringsfase, og da vil pionerarbeid være hovedtyngden en god stund.»

2.1.2.11. Tilrettelegging for inkludering av mennesker med særskilte behov

Styringsparameter: Samhandling mellom kommune og kirke

Resultatmål: Skape arenaer for dialog med tjenesteytere i den kommunale helse- og omsorgstjenesten

Indikator: Samtaler med og kursing av avdelingsledere og tjenesteytere i kommunenes tjeneste for mennesker med utviklingshemning

Måloppnåelse: Meget god

	Dialogmøter i personalgruppe	Kurs for tjenesteytere ift trosutøvelse	Dialogmøter med personalgr. ift sorgarbeid
Borg	2	2	6

Nøkkelen til å inkludere mennesker med utviklingshemning i den lokale menigheten ligger i samhandlingen mellom tjenesteyterne i den kommunale helse- og omsorgstjenesten og den lokale menighet. I praksis er dette et premiss for at kirken skal kunne lykkes med å inkludere mennesker med utviklingshemning i den lokale menighet. I bispedømmets kontakt med kommunene fokuseres det på at alle som mottar helse- og omsorgstjenester har rett til å få den nødvendige bistand for å kunne utøve sin tro og sitt livssyn. Ut fra denne metodiske tilnærming opplever vi at det legges et godt fundament for samhandling mellom kommune og kirke. Tema settes også på dagsorden under biskopens møte med kommunene under visitasene.

Borg bispedømme har i 2012 utarbeidet manus til et veiledningshefte omhandlende samhandling mellom helse- og omsorgstjenesten og tros- og livssynsamfunn. Etter planen skal heftet utgis i løpet av 2013. Helsedirektoratet, Helsetilsynet, Samarbeidsrådet for tros- og livssynsamfunn, Norges kristne råd og Kirkerådet for Den norske kirke har sagt ja til å stå som utgivere. Dette vil bli et godt basisdokument i den videre samhandlingen.

2.2 Presteskapet (1591)

2.2.1. Hovedmål

Hovedmål for bevilgningene til prestetjenesten er at alle menigheter i Den norske kirke skal ha fast geistlig betjening, slik at tjenesten er nærværende i alle lokalsamfunn. Prestenes oppgave er å holde gudstjenester og forrette ved kirkelige handlinger, delta i dåps- og konfirmasjonsundervisning, utøve sjelesorg, forestå syke- og hjemmebesøk, og ellers utøve forkynnende og menighetsbyggende arbeid.

2.2.2. Resultatmål

A. PRESTEDEKNING OG REKRUTTERING

Mål: Alle menigheter skal være betjent av en eller flere prester

Resultatmål: Legge til rette for at alle prestestillinger til enhver tid er betjent.

Indikator: Antall prestestillinger i bispedømmet sammenlignet med foregående år

Måloppnåelse: God

	2009	2010	2011	2012	Endring 2011-2012
Borg	136	135	145	143	- 2
Landet totalt	1291	1316	1336	1315	- 21

På rapporteringstidspunktet er det 143 avtalte årsverk i Borg bispedømme. Når det rapporteres om 2 færre avtalte årsverk enn for samme tid i 2011, skyldes dette at færre prester i Borg har vært ute i sykmelding eller permisjon på rapporteringstidspunktet. Det samlede antall avtalte årsverk er en kombinasjon av 136,7 fast ansatte og 6,3 årsverk som utgjøres av midlertidige stillinger enten som vikarer eller prosjektstillinger.

Resultatmål: Sikre en fast geistlig betjening som gjør tjenesten er nærværende i alle lokalsamfunn

Indikator: Faste presteårsverk pr 30.november 2009-2012

Måloppnåelse: God

	2009	2010	2011	2012	Endring 2011-2012
Borg	134	131	132	139	+ 7
Landet totalt	1257	1266	1277	1261	- 16

Utviklingen i faste presteårsverk kan for Borg bispedømmes del forklares på følgende måte: Nedgangen fra 2009 til 2010 skyldes en stort nedbemanning grunnet bispedømmets økonomiske situasjon. Økningen fra 2011 og fram til 2012 skyldes både at vi gikk tilbake til opprinnelig grunnbemanning og at vi fra 2011 er blitt tildelt midler til nye stillinger. Personer i de nyopprettede stillingene var på alle plass i løpet av 2012. Borg bispedømmes nåværende grunnbemanning er 139 faste presteårsverk.

Med utgangspunkt i målsettingen om å sikre at prestetjenesten er nærværende i alle lokalsamfunn, er det viktig å understreke at Borg bispedømme – selv etter tildeling av nye stillinger i 2011 – fortsatt er det bispedømmet med flest menighetslemmer pr prest.

Resultatmål: Legge til rette for at alle menigheter til enhver tid blir betjent

Indikator: Pensjonister og enkelttjenester 2012

Måloppnåelse: God

Utbetalte timer for medarbeidere på pensjonistvilkår

	Timer	Årsverk
Borg	3449	2,0
Landet totalt	50389	28,8

Borg bispedømme har for rapporteringsåret utbetalt 3449 timer for medarbeidere på pensjonistvilkår. Dette tallet – som utgjør om lag 2 årsverk – viser at det er god tilgang på pensjonister til å gjøre tjeneste i Borg. Dette stemmer også med vår vurdering. I de fleste prostier i bispedømmet er det god tilgang på pensjonerte prester som gjerne gjør tjeneste når denne etterspørres. Når tallet ikke er høyere enn det vi oppgir, er dette en følge av at den øvrige tilgangen på ordinerte vikarer i bispedømmet er god.

Ekstratjenester: Gudstjeneste, gravferd og vigsel

	Gudstjenester			Gravferd			Vigsel			Alle -sum
	ekstern	ansatt	totalt	ekstern	ansatt	totalt	ekstern	ansatt	totalt	
Borg	98	9	107	30	50	80	7	57	64	251
Totalt	924	82	1006	571	199	770	128	299	427	2203

Bispedømmet har i sitt budsjett valgt å avsette en fast post til enkelttjenester i prostiene. Denne disponeres av prosten og er tenkt å dekke opp for kortere permisjoner og arbeidsgiverperioden ved sykmeldinger. Av tabellen fremgår det at en betydelig del av de utførte gravferder og vigslar blir utført av egne ansatte. Det henger blant annet sammen med at prester har gjort tjeneste for personer som bor utenfor tjenestedistriktet eller som ikke tilhører Den norske kirke. I disse tilfeller mottar forrettende prest honorar for enkelttjenester. Tallene viser at Borg bispedømme ligger høyt i antall enkelttjenester ved egne ansatte sammenlignet med landet for øvrig. Dette tyder blant annet på at mange søker tilbake til sine hjemmemenigheter både ved vigsel og gravferd.

Resultatmål: Legge til rette for rask og tilsettingsprosedyre slik at maksimal vakanse blir 6 måneder.

Indikator: Utlysninger og tilsetninger

Måloppnåelse: Svært god

	Utlyste stillinger	Antall søknader	Søknader pr utlysning	Stillinger utlyst flere ganger	Tilsetninger
Borg	16	162	10,1	1	15
Landet totalt	119	835	7,0	19	105

Borg bispedømme hadde i 2012 en svært god tilgang på søkere til ledige stillinger (10,1 søknader pr utlysning). Tross dette ble en stilling utlyst for annen gang. Den konkrete forklaring på dette er at den som ble tilbudt stillingen valgte å trekke sin søknad grunnet at vedkommende ikke ville flytte inn i den tjenesteboligen stillingen var utlyst med, samtidig som de andre søkere som ble vurdert som aktuelle på dette tidspunkt hadde fått tilbud om andre stillinger. Ved annen gangs utlysning var det god søkertilgang også til denne stillingen.

Resultatmål: Sørge for en bred og variert alderssammensetning i presteskabet

Indikator: Aldersfordeling i presteskabet

Måloppnåelse: God

	Under 40 år		40-49 år		50-59 år		Over 60 år		Totalt
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	
Borg	21	15 %	34	21 %	49	35 %	33	24 %	140
Landet totalt	218	17 %	287	22 %	427	33 %	346	27 %	1278

I hovedtrekk er alderssammensetningen i Borg bispedømme den samme som i Den norske kirke for øvrig. Det innebærer at den alt overveiende del av presteskabet (59 % i Borg) er over 50 år. Dersom vi bryter disse tallene ned, ser vi at 24 prester (17,3 %) er født i 1951, 1952 eller 1953. Dette betyr at vi relativt snart vil stå overfor en omfattende utskiftning i presteskabet. Slik sett er rekruttering til preste-tjeneste også en klar utfordring for Borg bispedømme.

Det er også en klar utfordring for bispedømmet at andel prester under 40 år ikke er høyere enn 15 % (mot 17 % for landet totalt). Fordi bispedømmet generelt sett har stor søkertilgang, er det en målsetting ved hver ny utlysning å vurdere om den aktuelle stilling (særlig kapellanstillinger) skal profileres slik at yngre prester kan tilsettes.

Resultatmål: Legge til rette for at alle stillinger til enhver tid er betjent

Indikator: Antall ledige prestestillinger i bispedømmet

Måloppnåelse: Svært god

	Ubesatte stillinger 2010	Ubesatte stillinger 2011	Ubesatte stillinger 2012	Andel stillinger utlyst flere ganger
Borg	0	0	0	6 %
Landet totalt	29	31	27	16 %

Borg bispedømme hadde i 2012 ingen ubesatte stillinger. Det fremgår av tabellen om «nyrekruttering» at bispedømmet har hatt en nettotilvekst på 1 prest i 2012. Selv om søkertilgangen pr dato er meget god, vil også rekruttering bli en utfordring for Borg bispedømme når vi nå går inn i et tiår med stor avgang på prester grunnet oppnådd alderspensjon (jfr. forrige punkt).

B. ORGANISERING OG LEDELSE

Mål: Prestetjenesten skal være tilpasset lokale forhold og utfordringer. Bispedømmerådet og biskopene skal ivareta god ledelse av prestedtjenesten og bidra til positivt samvirke mellom prestene, kirkens valgte organer og andre kirkelige tilsatte.

Resultatmål: Tilpasse prestedtjenesten til lokale utfordringer

Indikator: Stillingskategorier

Måloppnåelse: Svært god

	Sokneprest	Kapellan	Prost	Prostiprest	Seniorprest	Spesialprest	Totalt
Borg	88	25	9	9	1	8	140
Landet totalt	829 (65 %)	177 (14 %)	98 (8 %)	74 (6 %)	33 (3 %)	67 (5 %)	1278

Borg bispedømme ligger omtrent på landsgjennomsnittet (62,8 % i Borg mot 65 % på landsplan) når det gjelder andel av sokneprester. Bispedømmet har 25 kapellanstillinger (17,8 %). For Borg bispedømme er kapellanstillingene viktige blant annet med tanke på å legge til rette for en spesialisert tjeneste for barn og unge. Rapport fra prostene i bispedømmet (se neste punkt) viser at 9 av prestene har en spesialisert tjeneste mot barn og unge. For Borg bispedømme er også kapellanstillinger med en mer spisset tjenestebeskrivelse viktige med tanke på å kunne rekruttere yngre prester til stillinger (til dette punktet se om alderssammensetning i presteskapet) Bispedømmet har en betydelig andel spesialprester. Her utgjør bispedømmets fem fengselsprester den største gruppen. For øvrig inngår både flyplassprest, studentprest og integreringsprest i denne gruppen.

Resultatmål: Lede prestedtjenesten slik at flere prester kan utnytte sin spesialkompetanse

Indikator: Prester med spesialisert ansvarsområde

Måloppnåelse: Svært god

	Gudstjenesteliv	Trosopplæring	Diakonalt arbeid	Annet område	Sum
Borg	2	9	2	7	20 (14 %)
Landet totalt	24	42	6	34	106 (8 %)

Borg bispedømme rapporterer en markant økning i antall prester med spesialisert ansvarsområde, fra 9 i 2011 til 20 i 2012. Når vi legger til grunn at det innrapporterte tall for 2011 også var for høyt, da noen av prostene regnet inn koordinerende sokneprester i tallet som ble meldt inn, er økningen markant.

Her må vi imidlertid melde at også det innrapporterte tall for 2012 etter vår vurdering synes å

være for høyt. Dette skyldes i hovedsak tre feilkilder: Noen proster har rapportert inn spesialprester der hvor det spørres etter spesialisert ansvarsområde. Det er videre uklart hva som er forholdet mellom spesialisert tjeneste og kapellanstillinger med særlig fokus på barn og unge. Av de underliggende rapporter vi har mottatt fra prostene i Borg, ser vi at disse vurderer dette ulikt. For det tredje kan vi se at prostene i sin innrapportering vurderer ulikt hvordan man skal melde inn f.eks. spesialoppdrag med gudstjenestereformen og veilederoppgaver innenfor ABV. Noen proster melder dette inn som spesialisert tjeneste, andre ikke.

Resultatmål: Lede prestatjenesten slik at det bidrar til positivt samvirke mellom prestene

Indikator: Antall samlinger for prestene i prostiet

Måloppnåelse: Svært god

Antall samlinger	
Borg	97

(basert på statistikk utarbeidet ved bispedømmeadministrasjonen)

I virksomhets- og tiltaksplan for Borg bispedømmeråd 2012 er en av målsettingene å arbeide for et tettere kollegafellesskap mellom prestene. Til dette punktet er det en uttalt målsetting at det skal være minst en månedlig samling for prestene i alle prostier. Det er ikke rapportert på dette feltet tidligere slik at det derfor heller ikke finnes tall fra andre år som vi kan sammenligne med. Det vi ser er at det gjennomsnittlig er 10,8 prostivise samlinger for prestene i 2012. Når vi legger til grunn ferieperioden om sommeren, viser dette at målsettingen om månedlig samling for prestene i alle prostier er oppnådd. Vår vurdering er at dette er viktig både for å styrke samvirket mellom prestene og prostens ledelse av prestatjenesten i prostiet.

Resultatmål: Jevnere tjenestefordeling mellom prestene

Indikator: Antall vigslers, gravferder og gudstjenester søn- og helligdager pr stilling

Måloppnåelse: God

	2008	2009	2010	2011	2012
Borg	86,7	85,3	83,9	81,9	80,0

(basert på statistikk utarbeidet ved bispedømmeadministrasjonen)

Oversikten vi har utarbeidet viser at prestene i Borg i gjennomsnitt hadde 80 gudstjenester og kirkelige handlinger i 2012. Tallet for 2012 er noe lavere enn for 2008. Det er to hovedforklaringer på denne nedgangen.

Den første handler om at det har vært en viss reduksjon i antall gudstjenester i Borg bispedømme (fra 5112 i 2008 og til 4907 i 2012). Den andre forklaringen er at Borg bispedømme i 2011 ble tilført midler til fem nye prestatstillinger. Om vi legger til grunn at det i gjennomsnitt går med 10 timer pr handling til samtale, samarbeid, forberedelse og gjennomføring, vil dette innebære at prestene i Borg i gjennomsnitt bruker et halvt årsverk på forordnede gudstjenester, vigslers og begravelser. I denne sammenheng er det også viktig å understreke at i tillegg til disse tjenester, kommer alt det arbeid prestene utfører knyttet til dåp og konfirmasjon, i menighetsråd, felleråd, trosopplæring, diakonalt arbeid, forkynnelse og undervisning. På den måten bekrefter disse tallene behovet for nye prestatstillinger i

bispedømmet.

Når vi bryter tallene for Borg bispedømme ned på prostinivå, ser vi at det er Øvre Romerike prosti som har det høyeste antall handlinger pr. prest (86,5), mens det laveste antall (69,4) er registrert for Søndre Follo. Minst like viktig er det imidlertid at disse tallene – når de anvendes på prostinivå – også kan brukes til å få en jevnere tjenestefordeling mellom prestene i prostiet. I prostenes ledelse av prestetjenesten er det en prioritert oppgave å legge til rette for dette.

Resultatmål: Alle prester skal ha årlig medarbeidersamtale

Indikator: Medarbeidersamtaler

Måloppnåelse: God til svak

	2011		2012	
	Antall	Andel	Antall	Andel
Borg	113	85 %	117	84 %
Landet totalt	1138	89 %	1092	86 %

Borg bispedømme har som uttalt målsetting at alle prestene skal ha årlig medarbeidersamtale. Dette har vært tematisert både i prostemøtet og i biskopens samtale med prostene. Når det likevel ikke har blitt slik i 2012, skyldes dette at vi i 2012 fikk ny prost i tre av bispedømmets ni prostier. I disse prostiene (Sarpsborg, Søndre Follo og Nordre Follo) har prostene prioritert å gjennomføre oppstartsamtaler med sine prester. Disse samtalene er i prostenes rapport rubrisert som introduksjonssamtaler og ikke medarbeidersamtaler. Dette er hovedårsaken til at vi for 2012 ikke opererer med en høyere prosent enn 84 når det gjelder gjennomførte medarbeidersamtaler.

C. ARBEIDSVILKÅR OG KOMPETANSEUTVIKLING

Mål: Prestene skal sikres gode arbeidsvilkår. Prestene skal stimuleres til å utvikle kunnskaper, ferdigheter, holdninger og motivasjon for tjenesten.

Resultatmål: Prestene skal sikres gode arbeidsvilkår

Indikator: Gjennomsnittlig antall (avtalefestede) fridager som ikke er tatt ut

Måloppnåelse: God

	Friedager til gode		Fridager som ikke er tatt ut	
	2011	2012	2011	2012
Borg	3,2	3,2	2,9	3,7
Landet totalt	3,4	2,9	3,0	3,6

Antall feriedager prestene har til gode har holdt seg konstant (3,2) fra 2011 og til 2012. Nivået for Borg bispedømme er omtrent på gjennomsnittet for landet totalt. Det er en

målsetting at prestene jevnlig tar ut den ferie de har krav på slik at ikke antall feriedager til gode øker. Prostene melder i sin rapport om at de har fokus på dette. Når vi melder om samme antall feriedager til gode i 2012 som i 2011, betyr dette at vi i 2012 har hatt et ferieuttak som tilsvarer den ferie et samlet presteskap har krav på.

Resultatmål: Prestene skal sikres gode arbeidsvilkår

Indikator: Sykefraværsprosents

Måloppnåelse: God til svak

	Egenmeldt		Legemeldt		Totalt		Endring 2011-2012
	Syked.	Fraværspst.	Syked.	Fraværspst.	Syked.	Fraværspst.	
Borg	62	0,2 %	1656	5,2 %	1718	5,4 %	0,0 %
Landet totalt	599	0,2 %	13 374	4,6 %	13 974	4,8 %	0,3 %

Sykefraværet blant prestene i Borg har holdt seg uendret på 5,4 % i 2012. Dette er høyere enn gjennomsnittet for Den norske kirke som i 2012 var på 4,8 %. Selv om det finnes mange naturlige forklaringer på dette tallet, har vi en målsetting om at sykefraværet skal være lavere. Det som er positivt sett fra bispedømmets side, er at mens sykefraværet i Den norske kirke for øvrig har økt med 0,3 % fra 2011 og til 2012, så har sykefraværet ikke økt i Borg. Både gjennom vårt IA-arbeid og bispedømmets satsning på ABV og individuell veiledning, arbeides det planmessig for å redusere sykefraværet.

Resultatmål: Prestene skal stimuleres til å utvikle kunnskaper, ferdigheter, holdninger og motivasjon for tjenesten

Indikator: Andel prester som har deltatt på etter- og videreutdanningstilbud

Måloppnåelse: God

	Andel prester	Studiedager pr prest
Borg	30 %	5,2
Landet totalt	33 %	7,6

Det samlede antall studiedager pr prest har gått ned fra 8,2 i 2011 og til 5,2 i 2012. Hovedårsaken til denne nedgangen er at to av de prestene som av REU ble prioritert til opptak på PKU, ikke ble tatt opp til dette studiet av utdanningsinstitusjonen. Den andre hovedforklaringen er at flere av de kursene det ble innvilget støtte til gjennom REU, ikke ble gjennomført. Bispedømmet har arbeidet med å revidere bispedømmets kompetanseutviklingsplan og denne legges fram for Borg bispedømmeråd våren 2013.

Resultatmål: Prestene skal stimuleres til å utvikle kunnskaper, ferdigheter, holdninger og motivasjon for tjenesten

Indikator: ABV

Måloppnåelse: Svært god

	Deltakelse på kurs i 2012		ABV-kompetanse i bispedømmene	
	<i>Antall</i>	<i>Andel</i>	<i>Antall</i>	<i>Andel</i>
Borg	85	61 %	13	9 %
Landet totalt	349	28 %	92	7 %

Borg bispedømme har en betydelig satsning på Arbeidsveiledning. I 2012 fikk bispedømmet fem nye godkjente ABV-veiledere. Dette har vært en nødvendig satsning for å sikre at vi har tilstrekkelig med nye veiledere til å ta over når de som har stått i dette arbeidet nå nærmer seg pensjonsalder. I 2012 var 85 prester (61 %) av prestene i Borg med i ABV grupper. Dette er noe lavere enn hva som ble rapportert inn for 2011 (70 %). I hovedsak skyldes denne forskjellen at vi nå har gått over til å registrere deltakere i ABV på samme måte som vi gjør ved øvrig etatsrapportering. Det betyr at vi melder inn det aktuelle tall pr 30.november. Tidligere har vi registrert aktuelt tall for antall prester som har vært i ABV i løpet av hele kalenderåret. Ved nytillsetninger i prestestillinger blir det sagt at Borg bispedømme forventer deltagelse i ABV. I tillegg til ABV bruker bispedømmet betydelige midler på individuell veiledning.

Resultatmål: God forvaltningen av boligpolitikken			
Indikator: Antall prester i tjenestebolig og behandling av søknader om bofritak			
Måloppnåelse: God			
	OVF-bolig	Kommunal bolig	Totalt
Antall prester i tjenestebolig	36	43	79 (63 %)
	Totalt	Innvilget	Avslått
Antall søknader om fritak fra boplikt	2	1	1

Borg bispedømme har pr. 30.11.12 ansatt personer tilsvarende 139 årsverk. Av disse utgjør proste- og menighetsprestestillinger 125 årsverk. Det er naturlig å knytte tjenesteboligordningen til denne gruppen.

Pr. 30.11.12 bor 79 av våre proster og menighetsprester i tjenestebolig, 43 i kommunal bolig og 36 i OVF-bolig. Dette utgjør 63 % av våre proster og menighetsprester. I tillegg har noen prester fått innvilget bofritak fra tjenestebolig. Bofritak innvilges etter regler bestemt av Borg bispedømmeråd på bakgrunn av retningslinjer gitt av departement og Opplysningsvesenets fond.

Det er 14 prester fritatt fra boplikt i kommunale boliger og 9 fritatt fra boplikt i OVF-boliger, til sammen 23 prester/boliger. Hvis disse hvilende boligjemler ble lagt til presteboligene nevnt over (79), ville det total antall tjenesteboliger bli 102. Det må nevnes at av ulike årsaker kan man ikke forvente at det er mulig å realisere alle hvilende hjemler. Hvis vi tok utgangspunkt i 102 tjenesteboliger, ville 81 % av proster og menighetsprester ha en tjenestebolig knyttet til stillingene.

I 2012 innkom det to søknader om bofritak. En av disse ble med vår anbefaling innvilget av

OVF. En annen, som gjaldt en kommunal bolig, ble avslått av Borg bispedømmeråd.

Tallene over viser at bopliksordningen i Borg bispedømme er håndtert med fleksibilitet. Det er mulig å søke på stillinger uten bolig. Utfordringen fremover blir å dimensjonere tjenesteboligporteføljen i tråd med nye føringer.

D. KJØNNSFORDELING I PRESTESKAPET

Mål: Det skal legges til rette for at flere kvinner søker tjeneste som menighetsprester og innehar lederstillinger i kirken

Resultatmål: Beholde og rekruttere kvinner til stillinger i bispedømmet

Indikator: Andel kvinner i faste prestestillinger

Måloppnåelse: Svært god

Faste prestestillinger 2012

	Kvinner	Totalt	Kvinneandel
Borg	45	140	32,1 %
Landet totalt	348	1278	27,2 %

	2011 Kvinneandel	2011-2012 Endring	2008 Kvinneandel	2008-2012 Endring
Borg	28,6 %	3,5 %	28,6 %	3,6 %
Landet totalt	26,5 %	0,7 %	22,5 %	4,7 %

Borg bispedømme har økt kvinneandelen i presteskapet fra 28,6 % i 2011 og til 32,1 % i 2012. Dette er i samsvar med bispedømmets målsetting og er resultatet av en bevisst satsning. I 2012 ble det ansatt 9 kvinner i de 15 stillinger som ble besatt. Den betydelige økning i antall kvinner som prester i Borg, er også et resultat av at bispedømmet har hatt gleden av å få svært mange gode kvinnelige søkere til stillingene.

Resultatmål: Legge til rette for at flere kvinner innehar lederstillinger i bispedømmet

Indikator: Andel kvinner i stillinger som biskop og prost

Måloppnåelse: Svært god

Kvinner	Totalt	Kvinneandel
---------	--------	-------------

Borg	4	10	40,0 %
Landet totalt	28	108	25,9 %

Borg bispedømme har en andel på 40 % kvinner i lederstillinger. Dette skyldes et bevisst ønske om å øke andelen av kvinnelige proster når bispedømmet i 2012 hadde tre ledige prostestillinger. To av disse tre stillingene ble besatt av kvinner. Borg bispedømme har den høyeste andel av kvinner i lederstillinger og prosentvis har bispedømmet flere kvinner i lederstillinger enn prosentvis andel kvinnelige prester i bispedømmet.

Resultatmål: Legge til rette for at flere kvinner søker tjeneste som menighetsprest

Indikator: Kvinneandel – søknader og tilsetninger

Måloppnåelse: Svært god

Søknader			
	Antall søknader	Herav fra kvinner	Kvinneandel
Borg	162	50	31 %
Landet totalt	835	274	33 %

Tilsetninger			
	Antall tilsetninger	Herav kvinner	Kvinneandel
Borg	15	9	60 %
Landet totalt	105	37	35 %

Som det fremgår av tabellen var 60 % (godt over gjennomsnitt for Den norske kirke) av nytilsatte prester i 2012 kvinner. Andelen kvinnelige søkere var imidlertid ikke høyere enn 31 % (det vil si under gjennomsnittet for Den norske kirke) Det har vært et klart ønske å øke kvinneandelen i bispedømmet, særlig i de prostier hvor denne er lav. Hovedårsaken til at vi har lykket med denne utviklingen er imidlertid ikke bispedømmets politikk, men at vi har fått svært mange dyktige kvinner som søkere til ledige stillinger. Fortsatt har bispedømmet som fast policy at det ved utlysning av nye stillinger står at «kvinner oppfordres til å søke».

3.0 ØKONOMI, TILSKUDDSFORVALTNING OG TVERRGÅENDE FORMÅL

3.1. Kapittel 1590/4590 Kirkelig administrasjon

Resultatregnskap	Tildeling	Lønn	Drift	Merinntekt	Resultat
Borg	11 971	8 212	3 875	209	94
Totalt bispedømmene	145 451	100 599	46 846	6233	4238

Endring 2008 – 2012	2008	2009	2010	2011	2012	% av tildeling	Diff. 08-12
Borg	12	- 32	- 77	221	94	0,8 %	298
Totalt bispedømmene	955	2404	2616	4921	4238	2,9 %	3966

Kontantregnskapets resultat pr 31.12.2012 på kr 94.000,- er generert grunnet sykefravær i administrasjonen uten tilsvarende bruk av vikarer, samt at investering i nytt telefonsystem er utsatt fra 2012 til 2013.

Mindreforbruket i 2011 var i hovedsak resultat av at ekstratildeling til bispedømmet på kr 200.000,- for oppfølgingsarbeid etter 22. juli ikke kom til utbetaling før etter nyttår.

Gjennomsnittslønn 2012 fast ansatte ved bispedømmekontorene			
	Ledere	Rådgivere	Konsulenter
Borg	610	477	434
Totalt	582	484	417

Gjennomsnitt totalt fast ansatte ved bispedømmekontorene		
	2012	Lønnsvekst
Borg	497	2,6 %
Totalt	490	5,2 %

Gjennomsnittslønnen for lederstillingene ved bispedømmekontoret er høyere enn landsgjennomsnittet. Differensen utgjør 2 lønnstrinn. Direktørstillingen er avlønnet på landsgjennomsnittet, mens seksjonssjefene ligger noe over.

Rådgivere ligger litt under landsgjennomsnittet. Differensen utgjør 1 lønnstrinn.

Konsulenter ligger over landsgjennomsnittet. Differensen utgjør i overkant av 2 lønnstrinn.

Borg bispedømmeråds har utarbeidet egen lønnspolitisk plan med bakgrunn i den sentralt fremforhandlede lønnspolitiske planen for ansatte ved bispedømmeadministrasjonene. Denne legges til grunn lønnsfastsetting ved tilsetting og ved lønnsdrøftinger ved de lokale forhandlingene.

Lønnsveksten i Borg er lavere enn landsgjennomsnittet på rapporteringstidspunktet. Det skyldes i hovedsak endringer og vakanser i stillinger.

Gjennomsnittslønnen er noe høyere enn landet forøvrig. Sett i forhold til det ansvar og de kompetansekrav på høyskole- og universitetsnivå som stilles til medarbeidere ved administrasjonen, ansees lønnsnivået å være lavt.

3.2. Kapittel 1590/4591 Presteskapet

Resultatregnskap	Tildeling	Lønn	Drift	Merinntekt	Resultat
Borg	89 852	85 174	7152	3395	921
Totalt	885 870	810 774	95 054	31 554	11 596

Endring 2011-2012	Lønn	Drift	Resultat
Borg	6,2 %	- 11,1 %	- 299
Totalt	3,0 %	- 3,7 %	4790

Endring 2008-2012	2008	2009	2010	2011	2012	% av tildeling	Diff. 08-12
Borg	-2109	-973	-595	1220	921	1,0 %	3329
Totalt	-4561	1397	5389	6807	9898	1,1 %	14 459

Bispedømmerådet har fastsatt mål om at midler tilsvarende et årsverk ikke bindes i budsjetterte lønns- eller driftsutgifter, men stilles til rådighet for Borg biskop i forbindelse med ledelse av prestetjenesten og for å ivareta særskilte behov for personaltiltak. Mindreforbruket pr 31.12.2012 var om lag kr 200.000,- høyere enn budsjettert, dette på grunn av at refusjonsgrunnlag fra kirkelig fellesråd for prestetjeneste/vikartjenester utført i 2012, ble mottatt etter fristen for utbetalinger i 2012. Dette bidrar også til et skjevt bilde med henhold til nedgangen i driftsutgifter som tabellen viser fra 2011 til 2012.

For øvrig forklares økningen i lønnsutgifter fra 2011 til 2012 med økt utbetaling til beredskap og utrykninger med kr 360.000,- samt økt bruk av vikarer på egen ansattliste. I 2011 var vakanser i Follo og Domprostiet dekket med vikarer «utlånt» fra fellesrådene. Refusjonsbeløpene til fellesrådene utbetales etter regning i Agresso og føres ikke på lønnskonti. Sum driftsutgifter var høyere i 2011 enn 2012 også på grunn av investering i liturgiske bøker til presteskapet i høsten 2011, noe forsinket utbetaling av tilskudd til administrativ hjelp til prosten ved utgangen av 2010 og kr 102.000,- høyere sum for brenselrefusjon i 2011 enn i 2012. Hadde ordinære regnskapsprinsipp i motsetning til kontantregnskapet blitt lagt til grunn, hadde forskjellene mellom de ulike årene vært redusert.

Gjennomsnittlig årslønn for faste prestestillinger	Prost	Sokne- prest	Kapellan	Prosti- prest	Senior- prest	Spesial- prest	Totalt	Lønns- vekst
Borg	623	498	459	497	621	503	500	4,7 %
Totalt	628	499	464	490	524	502	503	4,1 %

Det er små differenser mellom Borg bispedømme og landet for øvrig i gjennomsnittlig lønn for presteskapet. Proster, sokneprester og kapellaner ligger litt lavere enn landsgjennomsnittet, mens prostiprester, seniorprester og spesialprester ligger over. Lønnsveksten i 2012 var på 4,7 %. Dette er noe over landsgjennomsnittet. Dette skyldes også at det er opprettet et nytt prosteembete i bispedømme.

Borg bispedømmeråd har utarbeidet en egen lønnspolitisk plan for presteskapet i Borg. Denne legges til grunn ved lønnsfastsettelse ved tilsetninger og ved lokale forhandlinger. Planen er revidert med bakgrunn i Hovedtariffavtalen i staten 1. mai 2012 - 30. april 2014.

Med bakgrunn i den kompetanse og det ansvar som stilles som krav til preste-tjenesten anses lønnsnivået som lavt i Borg og lavere enn landsgjennomsnittet.

Gjennomsnittslønn faste stillinger fordelt på alderskategori	Under 40 år	40-49 år	50-59 år	Over 60 år
Borg	441	478	489	515
Totalt	446	473	495	521

Gjennomsnittslønnen på alderskategorier viser en svak lønnsutvikling etter alder.

Ved lokale forhandlinger både i 2012 og 2011 var prester med lang tjenesteansiennitet og kvinner prioritert. Dette har bidratt at kvinner og sokneprester over 60 år har hatt en positiv lønnsutvikling.

3.3. Kapittel 1590 post 7116 Diakoni, kirkelig undervisning og kirkemusikk

Resultatregnskap	Tildeling	Kontantregnskap	Merforbruk
Borg	11.998	11.998	0,-

Lønnsveksten i KA-området for diakoner og kateketer har over tid vært større enn den årlige sentrale justeringen av tilskuddsposten. Som vi har meldt de siste årene dekker ikke lenger tildelingen under post 71.16 de reelle lønnskostnadene med henholdsvis 50 % for diakonstillinger og 100 % for kateketstillinger.

3.4. Kapittel 1590 post 75 Trosopplæring

Trosopplæring	Tildeling	Kontantregnskap	Mindreforbruk	Mindreforbruk %
Borg	24.461	24.166	295	1,2 %

Mindreforbruket er generert av ubrukte ikke overførte midler fra noen få menigheter i bispedømmet. Borg bispedømmeråd har gjort vedtak om bruken av midlene og tiltakene er godkjent av Kirkerådets trosopplæringssekretariat. Om lag halvparten av mindreforbruket er disponert til «Salmeslaget», men ikke kommet til utbetaling i 2012. Det er videre disponert, men ikke utbetalt, tilskudd til «Lys Våken»-arrangement i menigheter som ennå ikke mottar trosopplæringsmidler. Disse beløpene kommer til utbetaling i begynnelsen av 2013. Mindreforbruket er søkt overført til 2013.

3.5. Opplysningsvesenets Fond

For tildeling av OVF- midler i 2012 var det innkommet 22 søknader med total kostnadsramme på kr 1.255.700,-. Kirkerådet har utarbeidet kriterier for tildeling til kirkelige formål: diakoni, kirkemusikk og kultur, barn og unge, trosopplæring, Ung i kirken og gudstjenesteliv. Som tilleggskriterier la Borg bispedømmerådet følgende til grunn: Områder som ikke har fått tildelt trosopplæringsmidler, menigheter med særskilte utfordringer knyttet til befolkningsvekst, nyskapende arbeid, tverrfaglighet og tverrgeografisk samarbeid.

Tiltak får normalt ikke støtte utover 3 år.

12 av 22 søknader ble innvilget og kr 599.000,- fordelt.

For å stimulere til gode prosjekter i lokalmenighetene har bispedømmerådet valgt å fordele pengene på 12 prosjekter. Alternativet var å gi store summer til noen få, men her var også mange 2.- og 3.-årssøknader på gode prosjekter som burde støttes ut søknadsperioden.

Bispedømmerådets eget diakoni prosjekt, ”Fra sentral plan til lokal virkelighet», ble tilført kr 300.000,- fra OVF i 2012.

På sikt vil bispedømmerådet vurdere om man i større grad skal stimulere til større prosjekter i lokalmenigheten og/eller på tvers av menighets- og kommunegrensene. Det er et mål at tilskuddsmidler fra OVF skal gi menigheter et løft og bidra til at prosjektene utvikles og gjennomføres på en god måte og at dette utgjør en forskjell. I enkelte tilfelle har det vært en svakhet at rapporteringen fra enkelte menigheter har vært mangelfull i forhold til gjennomføring og måloppnåelse. Dette vil bispedømmerådet ta stilling til i god tid søkerrunden for tildeling av midler for 2014.

3.6. Rekruttering av personer med nedsatt funksjonsevne

Borg bispedømmeråd har i 2012 ikke rekruttert prester eller medarbeidere ved bispedømmekontoret med nedsatt funksjonsevne. Det er heller ikke registrert personer med nedsatt funksjonsevne i søkergrunnlaget til stillinger i Borg bispedømme i 2012.

3.7. Viderebruk av offentlige data

Borg bispedømmeråd anser blant annet AFI-rapporten, tilstandsrapporter fra KIFO, Kirkelig årsstatistikk og Etatsstatistikken å falle inn under data av samfunnsmessig verdi. Det forutsettes at respektive instanser som sitter på de samlede data ivaretar kravene om offentliggjøring.

Bispedømmerådets innkallinger, protokoller og årsrapporter legges ut på vår hjemmeside. I tillegg gjøres biskopens taler, foredrag, faglige artikler, visitasprotokoller m.m. tilgjengelig på nettet.

3.8. Geografisk fordeling av statlige arbeidsplasser

Opprettelsen av nye årsverk som resultat av økt tildeling til Borg bispedømmeråd på kr 3,2 mil i 2011, ble gjort i Follo og Romeriksregionen. Dette er områder med økt befolkningsvekst. For øvrig er det ikke gjort omdisponering av prestestillinger som ville påvirke den geografiske fordelingen av arbeidsplassene i Borg bispedømme.

3.9. Likestilling

BISPEDØMMEKONTORET (KAPITTEL 1590)

Kjønnsfordeling, fordelt på stillingsgrupper		Ledere		Rådgivere		Konsulenter		Totalt	
		antall	% kvinner	antall	% kvinner	antall	% kvinner	antall	% kvinner
Borg	2012	3	33 %	8	50 %	3	100 %	14	57 %
	2011	4	25 %	6	67 %	3	100 %	13	62 %
Totalt	2012	38	37 %	99	53 %	38	95 %	175	58 %
	2011	37	32 %	90	52 %	39	92 %	166	57 %

Det ble i 2012 gjennomført en omorganisering ved kontor ved ledighet i kirkefagssjefsstilling. Denne stillingen er utlyst og besatt som seniorrådgiver. Dette er årsaken til endringen i antall ledere ved kontoret og at kvinneandelene er økt fra 25 % til 33 %.

I tillegg til seniorrådgiver er det i 2012 tilsatt rådgivere i stillingene som rådgiver i misjon, diakoni og trosopplæring. Dette forklarer endringene i kjønnsfordelingen i gruppen rådgivere.

Kvinners gjennomsnittslønn i prosent av menns

		Ledere	Rådgivere	Konsulenter	Totalt
Borg	2012	89 %	94 %	-	86 %
	2011	93 %	88 %	-	82 %
Totalt	2012	92 %	96 %	97 %	88 %
	2011	92 %	97 %	98 %	88 %

Kvinneres gjennomsnitt lønn i % er lavere enn menns. 2012 viser en positiv tendens mot en jevnere likelønnsprofil i rådgivergruppen. Nedgangen i gjennomsnittslønn i ledergruppa forklares blant annet med en redusering av antall lederstilling fra fire til tre.

Borg bispedømmekontor ligger litt under landsgjennomsnittet med et avvik på 2 %.

**Kjønnsfordeling:
deltid, sykefravær,
foreldreperm, m.m.**

		Deltid		Midlertidig		Legemeldt		Foreldreperm.	
		K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%
Borg	2012	25 %	33 %	0 %	14 %	5,8 %	9,9 %	20 %	0 %
	2011	13 %	20 %	25 %	0 %	6,2 %	11,3%	-	-
Totalt	2012	21 %	12 %	6 %	2 %	4,1 %	4,1 %	3 %	0 %
	2011	19 %	14 %	16 %	13 %	9,1 %	5,0 %	-	-

Deltidsantatte viser en økning fra 2011 og ligger over landsgjennomsnittet. Ved administrasjonen er det 2 menn og 2 kvinner som arbeider i 50 % stillinger og en kvinne som arbeider i 80 % stilling (AFP).

Midlertidige ansatte utgjorde 14 %. Dette var et vikariat i en rådgiverstilling

Det legemeldte sykefraværet er høyt sammenlignet med landsgjennomsnittet, men viser en liten nedgang fra foregående år. Sykefraværet var høyere blant menn enn kvinner i 2012. Det er et mål at sykefraværet skal ned. Bispedømmerådet er IA-bedrift og har stor nytte av dette i arbeidet med å redusere sykefraværet i administrasjonen. Sykefraværet ved administrasjonen har ikke gitt grunnlag for særskilte tilpasningstiltak.

En kvinne har i 2012 vært i foreldrepermisjon. Det har vært engasjert vikar i stillingen.

PRESTENE (KAPITTEL 1591)

**Kjønnsfordeling,
fordelt på
stillingsgrupper**

		Biskop/prost		Sokneprest		Kapellan		Andre		Totalt	
		antall	% kv.	antall	% kv.	antall	% kv.	antall	% kv.	antall	% kv.
Borg	2012	10	40 %	88	26 %	34	50 %	10	10 %	142	32 %
	2011	6	33 %	82	24 %	35	40 %	10	20 %	133	29 %
Totalt	2012	108	26 %	829	25 %	251	38 %	128	32 %	1318	28 %
	2011	108	23 %	837	24 %	251	36 %	124	33 %	1320	27 %

Bispedømmerådet har en god kjønnsfordeling blant gruppen biskop/prost og blant kapellaner. Det er en svak økning i gruppen sokneprester og en nedgang i gruppen «Andre». Totalt er 32 % av fast tilsatte prester i bispedømmet kvinner og en økning fra foregående. Det er 4 % over landsgjennomsnittet. Det er et mål at flere kvinner skal inneha lederstillinger og soknepreststillinger i Borg bispedømme. Målet om 40 % tilsatte i lederstillinger er nådd i ledergruppen.

Kvinneres gjennomsnittslønn i prosent av menns		Biskop/prost	Sokneprest	Kapellan	Andre	Totalt
		Borg 2012	90 %	99 %	97 %	89 %
2011	92 %	98 %	97 %	91 %	97 %	
Totalt 2012	101 %	98 %	99 %	94 %	97 %	
2011	103 %	98 %	98 %	95 %	97 %	

Departementet fastsatte lønn for biskop og prost fram til sommeren 2012. Andelen kvinner fram til juni 2012 blant gruppen biskop/prost er økt, men det er en prosentvis nedgang i gjennomsnittslønnen. Den prosentvise gjennomsnittslønnen blant sokneprester viser en svak økning, men den er uendret blant kapellaner. I gruppen «Andre» er det en svak nedgang. Kvinneres gjennomsnittslønn i prosent av menns, ligger på landsgjennomsnittet og er på samme nivå som for 2011.

Det er sentralt fremforhandlet ny lønnsramme for sokneprest lønnskode 1555 og tidligere kapellan og prostiprest kode 0922 og 1537. Lønnsrammen for disse kodene legger til grunn tjenesteansiennitet som kriterium for lønnsopprykk. På sikt vil dette i Borg bispedømme kunne medføre en % -vis endring i likelønnsprofilen all den tid at det er flere menn med lang tjenesteansiennitet i bispedømmet enn kvinner.

Kjønnsfordeling: deltid, sykefravær, foreldreperm, m.m.		Deltid		Midlertidig		Legemeldt		Foreldreperm.	
		K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%
Borg 2012		4 %	3 %	10 %	4 %	5,8 %	5,0 %	3 %	0 %
2011		8 %	3 %	20 %	9 %	4,6 %	5,8 %	-	-
Totalt 2012		10 %	7 %	15 %	8 %	7,6 %	3,5 %	5 %	1 %
2011		12 %	6 %	14 %	8 %	6,7 %	3,8 %	-	-

Deltid:

Færre kvinner jobber deltid i Borg bispedømme i 2012, 4 % sammenlignet med 2011. Andel menn som jobber deltid er på samme nivå som for 2011.

Midlertidig stilling:

Andel kvinner som jobber i vikariater eller annen type midlertidig stillinger har gått ned til 10 %, og for menn til 4 %. Dette viser at det på rapporteringstidspunktet er engasjert flere kvinnelige vikarer ved vakanser i stilling og ved langtidssykefravær, enn menn.

Legemeldt sykefravær:

Sykefraværet blant kvinner er på 5,8 %, en oppgang på 1,4 %. Dette er lavere enn landsgjennomsnittet.

3.10. Evalueringer

I oppfølgingen av menighetene som har kommet med i trosopplæringsreformen oppfordres det til å benytte evalueringsprogrammet ”Stadig bedre”, som verktøy for å samle inn tilbakemeldinger fra barn og foreldre. I tillegg rapporterer menighetene via nettverktøyet ”Størst av alt”. Her melder menighetene inn de evalueringer de har samlet gjennom året. Menighetene evaluerer også de tjenestene bispedømmerådet yter i arbeidet med trosopplæringen. I 2012 ble Questback tatt i bruk som evalueringsverktøy ved tiltak og prosjekter i regi av bispedømmerådet. Innføringskurs for nye menighetsråd og fagdager for kirkelige tilsatte er eksempler på tiltak hvor det er innhentet mer systematisk informasjon med tanke på evaluering. Brukerundersøkelser gjennomført på lokalplan i menighetene er det ikke innhentet oversikt over for 2012.

3.11. Etske retningslinjer og risiko for misligheter

Som del av en gjennomgang av Borg bispedømmeråds planer og retningslinjer har bispedømmerådet i 2012 på ny fastsatt «Etske retningslinjer» og «Rutiner for varsling av kritikkverdige forhold på arbeidsplassen». Det er i 2012 ikke avdekket misligheter eller meldt avvik til biskop eller bispedømmerådet..

Som ledd av bispedømmerådet internkontroll ble det i tillegg i virksomhets- og tiltaksplanene for 2012 innarbeidet egendefinerte risikovurderinger. Risikoen for misligheter i virksomheten ansees for å være lav.

3.12. Oppfølging av revisjonsmessige forhold

I etterkant av gjennomført revisjon for 2011 har bispedømmerådet vedtatt egne «Rutiner for varsling av kritikkverdige forhold på arbeidsplassen». Disse ble drøftet med fagorganisasjonene og gjort kjent for prostene og andre ansatte.

I og med innføringen av e-skjema i SAP-Portalen er godkjenning av beredskap, «utensoğns» vielser og begravelser og ansattes reiser lagt til den respektive prost. De tekniske utfordringene ved DFØs løsning for pålogging til Portalen er et vedvarende problem.

3.13. Avslutning

2012 har vært preget av endringer i bispedømmet: Ny biskop, nytt bispedømmeråd, tre nyutnevnte proster og nyvalgte menighetsråd og fellestråd. Dette skjer parallelt med de store reformer og endringsprosesser som berører alle nivåer i kirken.

Satsingsområdene i vårt strategiske arbeid for perioden 2011- 2014 er gudstjenestelivet og kirkerommet, trosopplæring og diakoni. Innføring og videreføring av reformarbeidet for gudstjenesteliv og trosopplæring er godt i gang.

Rapporten viser samtidig at det er mye som gjenstår i arbeidet innen diakonien og kulturfeltet i bispedømmet. Dette vil være et prioritert område i tiden fremover.

Parallelt med dette har bispedømmerådet startet prosessen med ny strategiplan fra 2015 -2018. Det skjer i nært samarbeid med fylkesadministrasjonene i Akershus og Østfold, fellestråd, menighetsråd og ansattegrupper i bispedømmet. Bispedømmerådet vil i sitt møte i april 2013 gjøre vedtak om fremdriftsplan og sammensetning av styringsgruppe og arbeidsgruppe for dette arbeidet. For at vi skal lykkes med vårt strategiske arbeid er det avgjørende at vi er kjenner de utfordringer som de demografiske og samfunnsmessige endringene innebærer og på den basis gjøre de rette prioriteringene.

«I Kristus - nær livet» er visjonen for arbeidet i bispedømmet. Som en levende, åpen og inkluderende folkekirke ønsker vi å være tilstede der folk lever og bor og bidra til at menneskers tro næres og styrkes.

Fredrikstad 28. februar 2013.

Atle Sommerfeldt
biskop

Bjørn Solberg
bispedømmerådsleder

Per Johan Bjerkeli
stiftsdirektør

Vedlegg:

Strategiplan for Borg biskop og bispedømmeråd 2010-2014

Virksomhetsplan for Borg bispedømme 2012

Statistikk for Borg bispedømme (2005-) 2012